

บทที่ 3

การศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

3.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนเมืองหัวหิน

หัวหินแต่เดิมเป็นบริเวณป่าดงรกร้าง เมื่อราว พ.ศ.2377 มีราษฎรจากบ้านบางจานและบางแก้ว จังหวัดเพชรบุรี อพยพหนีความแร้นแค้นมาแสวงหาที่ทำมาหากินใหม่เพื่อยกภาวะการครองชีพของครอบครัวให้ดีขึ้น บรรพชนที่ย้ายถิ่นฐานจากบางจานและบางแก้วเหล่านี้เป็นเสมือนผู้ตั้งหลักปักเสาสร้างบ้านหัวหินขึ้นมาจนกลายเป็นหมู่บ้านที่เรียกกันแต่แรกว่า บ้านสมอเรียง หมายถึงภูมิประเทศที่มีหินธรรมชาติก้อนเล็กใหญ่วางสลับซับซ้อน ต่อมาได้เรียกชื่อใหม่ว่า บ้านหินเรียง แล้วมาเปลี่ยนว่า แหลมหิน และเมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนเรศวรฤทธิ์เสด็จมาพักที่ชายทะเลบ้านแหลมหินก็ทรงเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น บ้านหัวหิน อันเป็นชื่อเรียกมาทุกวันนี้

อาณาเขตของชุมชนหัวหินหรือหมู่บ้านสมอเรียงในขณะนั้นถือเอาสภาพหนองน้ำ แนวชายฝั่งทะเล และที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อเป็นขอบเขต ดังนี้

ทิศเหนือ จากปากคลองสมอเรียงเป็นแนวขึ้นมาทางตะวันตกผ่านศาลเจ้าพ่อเสือ

ทิศใต้ จากศาลเจ้าพ่อเกิดเป็นแนวขึ้นมาทางตะวันตก

ทิศตะวันออก เลียบชายฝั่งทะเลจากปากคลองสมอเรียงถึงศาลเจ้าพ่อเกิด

ทิศตะวันตก จากศาลเจ้าพ่อเขาต่างถึงหนองมอญ

ในขณะนั้นชุมชนหัวหินเป็นเพียงหมู่บ้านเล็กๆชาวบ้านมีอาชีพ การทำนา ทำไร่ เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และมีความรู้การประมงพอสมควร ต่อมาอาชีพการประมงการเป็นอาชีพหลักที่สำคัญ การคมนาคมในสมัยนั้นยังใช้เกวียน ทางเท้า และทางทะเล ในปี พ.ศ. 2454 อันเป็นต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างทางรถไฟสายได้ขึ้นตามโครงการที่มีมาแต่รัชกาลก่อน และในปีนั้นเองเมื่อทางรถไฟสายได้ซึ่งผ่านบ้านหัวหินสร้างสำเร็จก็นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนหัวหินแห่งนี้เป็นอย่างมาก รวมทั้งภูมิประเทศที่งดงามของชายหาดเป็นเหตุจูงใจให้พระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง คหบดีชาวกรุงเทพฯ เริ่มมาจับจองที่ดินสร้างบ้านพักชายทะเล เช่น สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินี เจ้าจอมมารดาอาบ และพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนเรศวรฤทธิ์ เป็นต้น เริ่มมีการสร้างตึกหรือที่พักแรมตากอากาศชายทะเลตามแบบอย่างชาวยุโรป โดยเริ่มจากพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนเรศวรฤทธิ์ทรงสร้างพระตำหนักแห่งแรกชื่อ พระตำหนักแสนสำราญสุขเวสม์ หรือ ตำหนักสุขเวสม์ เพื่อเป็นที่พักผ่อน พระอิริยาบถ ต่อมาชุมชนหัวหินหรือบ้านหัวหินมีความเจริญมากขึ้นจนได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นตำบลหัวหิน อำเภอปราณบุรี จังหวัดเพชรบุรี ครั้นเมื่อปี พ.ศ.2457 ตำบลหัวหินมีคนมาอยู่มาก

ขึ้นและเจริญขึ้น จึงมีการยกฐานะอีกครั้งเป็นกิ่งอำเภอหัวหิน ขึ้นอยู่กับอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เมื่อ ต่อมาในปี พ.ศ. 2464 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ซึ่งทรงเป็นผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง ในขณะนั้นทรงเป็นผู้อำนวยการจัดสร้างไฮเต็ลในมาตรฐานชั้นดีของยุโรปพร้อมทั้งสนามกอล์ฟและสนามเทนนิสขึ้น ความเจริญของชุมชนหัวหินหรือบ้านหัวหินก็เพิ่มมากขึ้นเป็นสาเหตุของการจัดตั้งสภาจัดบำรุงสถานที่ชายทะเลฝั่งตะวันตกซึ่งเป็นการปกครองตนเองระบอบเทศบาลอย่างไรในปัจจุบันเมื่อ ปี พ.ศ.2469 ในปีเดียวกันนั้นเองพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวังไกลกังวล และสิ่งก่อสร้างที่สำคัญที่เกิดขึ้นพร้อมกันคือ ตลาดฉัตรไชย ขณะเดียวกันกิจกรรมของสภาจัดบำรุงสถานที่ชายทะเลฝั่งตะวันตกได้สร้างความเจริญให้กับชุมชนหัวหินจนกระทั่งได้มีการโอนกิจการและทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่เทศบาลตำบลหัวหินเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2480 และในที่สุดเมื่อ ปี พ.ศ.2492 ชุมชนหัวหินก็ได้รับการยกฐานะจากกิ่งอำเภอหัวหินขึ้นเป็นอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จนถึงปัจจุบัน

3.2 สภาพทางด้านกายภาพ

3.2.1 ลักษณะที่ตั้ง

เทศบาลตำบลหัวหินตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ติดกับทะเลด้านอ่าวไทยเหนือสุดของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 12 องศา 15 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 55 ลิปดาตะวันออก พื้นที่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ประมาณ 22 กิโลเมตร ความกว้างประมาณ 4 กิโลเมตร รวมมีพื้นที่ทั้งหมด 86.36 ตารางกิโลเมตร หรือ 53,975 ไร่ อยู่ห่างจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประมาณ 90 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดเพชรบุรีประมาณ 60 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครมาทางทิศใต้ประมาณ 185 กิโลเมตร

3.2.2 อาณาเขตรับผิชอบและอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง

เขตเทศบาลตำบลหัวหิน ครอบคลุมพื้นที่ 2 ตำบล คือ ตำบลหัวหินและตำบลหนองแก โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

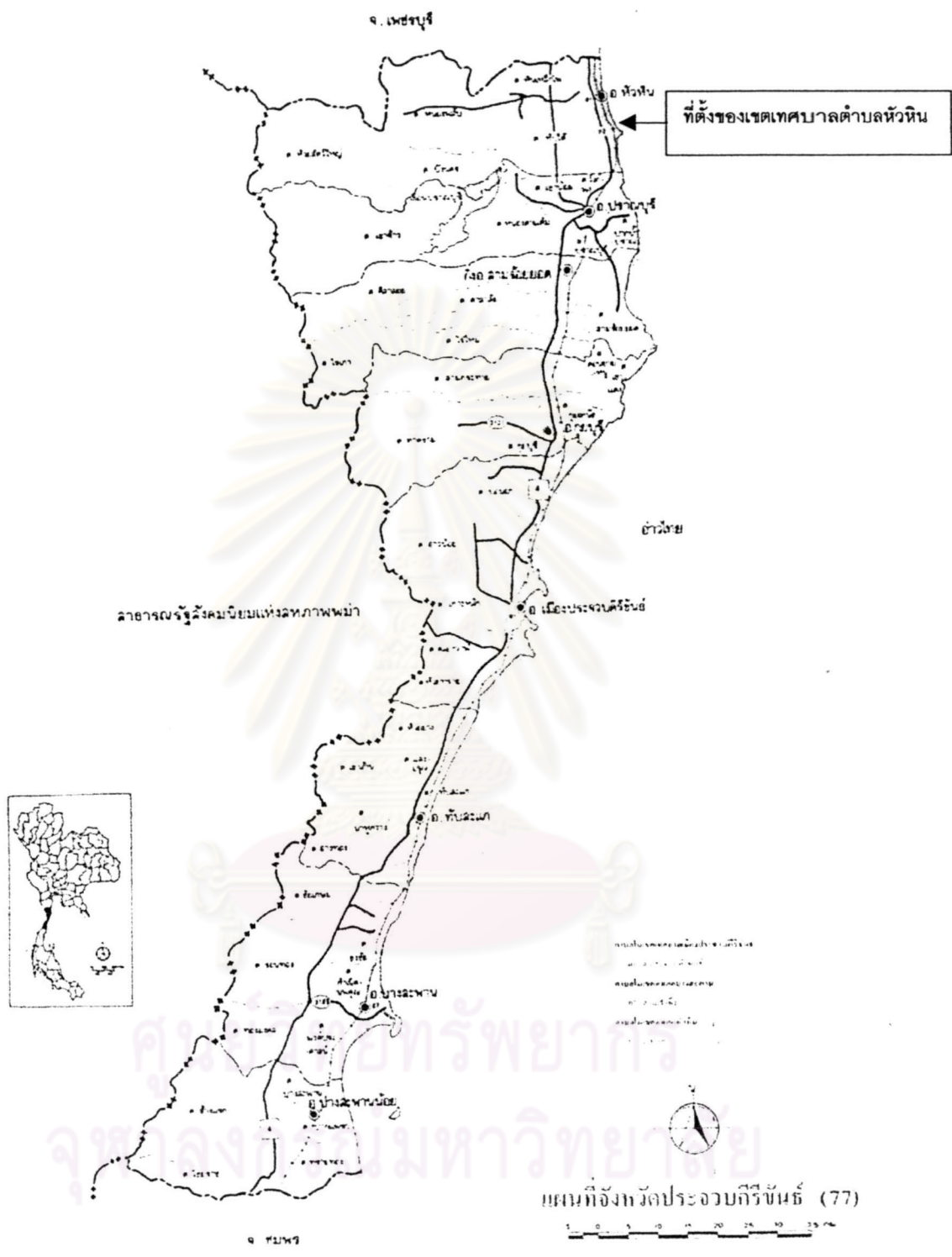
ทิศเหนือ ติดต่อกับ เขตเทศบาลตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ทะเลด้านอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลทับใต้และตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ (ดูแผนที่ 3.1)

แผนที่ 3.1 ลักษณะที่ตั้งเทศบาลตำบลหัวหิน
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2543

สำหรับพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนเมืองหัวหินตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหัวหิน ซึ่งเป็นที่ตั้งศูนย์กลางการค้า การบริการ การขนส่ง และหน่วยงานราชการ เป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นไปด้วยอาคารพาณิชย์ที่เกาะตัวอยู่บนถนนสายสำคัญคือ ถนนเพชรเกษม ได้แก่ บริเวณตลาดจัทรไทย และบริเวณใกล้เคียง

3.2.3 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศทั่วไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ได้แก่

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนเมษายน ฤดูนี้เป็นฤดูของลมตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นกระแสลมจากบริเวณความกดอากาศสูงในทะเลจีนใต้ เมื่อลมนี้พัดเข้าสู่พื้นที่จึงทำให้เกิดลักษณะอากาศแล้งขึ้นทั่วไป ลมนี้มีกำลังค่อนข้างสม่ำเสมอ เฉพาะในตอนบ่ายและเย็นได้รวมกับลมเฉื่อยในทะเลซึ่งพัดเป็นประจำ ทำให้กระแสลมแรงขึ้นตามชายฝั่งเป็นผลทำให้เกิดคลื่นตามชายฝั่งได้พอประมาณเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมในการเล่นน้ำทะเล

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ฤดูนี้เป็นฤดูของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้โดยในช่วงแรกของระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม อยู่ในอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งได้นำความชื้นมาจากทะเลอันดามันก่อให้เกิดฝนตก ส่วนในเดือนพฤศจิกายนซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้เป็นลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ยังคงมีฝนตกชุก เนื่องจากอิทธิพลของดีเปรสชันที่เกิดในทะเลจีนใต้เคลื่อนตัวสู่อ่าวไทยและก่อให้เกิดฝนตกชุกตลอดเดือนพฤศจิกายน

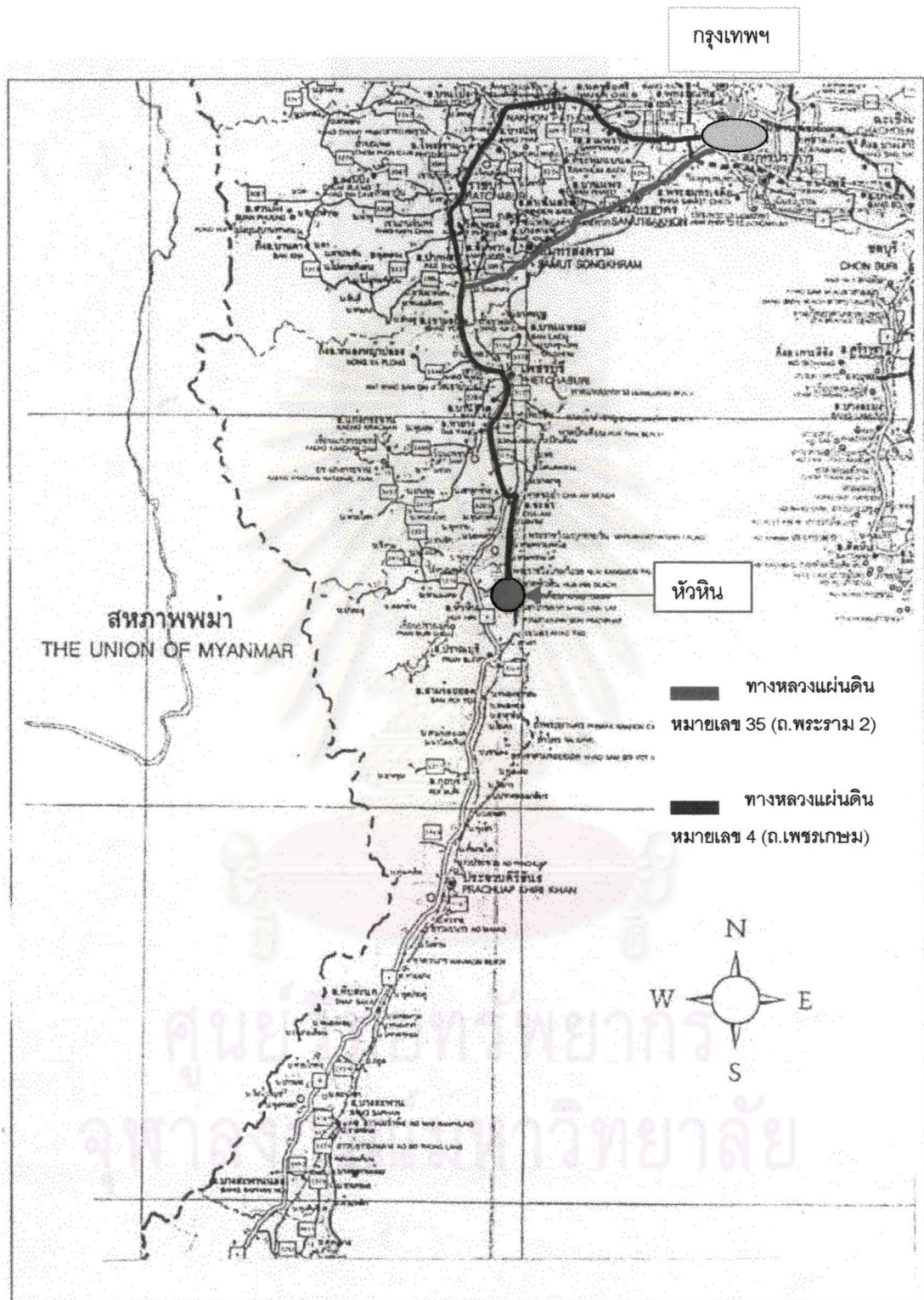
ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม อยู่ในช่วงอิทธิพลของลมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งได้พัดพาอากาศหนาวและแห้งเข้ามาในพื้นที่ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือมีกำลังอ่อนแต่จะทวีกำลังเป็นครั้งคราว

สภาพภูมิอากาศของพื้นที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศเป็นอย่างดีมากระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนเมษายนซึ่งเป็นช่วงอากาศร้อนและแห้งแล้ง ท้องฟ้ากระจ่าง ไม่มีเมฆฝน นอกจากนี้ลมตะวันออกเฉียงใต้ที่พัดเข้าสู่ฝั่งในช่วงตอนบ่ายและเย็นช่วยทำให้อากาศสดชื่นและเกิดคลื่นตามชายฝั่งพอประมาณเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมในการเล่นน้ำทะเลหรือกีฬาทางน้ำ

3.2.4 โครงสร้างพื้นฐาน

3.2.4.1 การคมนาคมและการจราจร

เทศบาลมีถนนในความรับผิดชอบ รวมถึงถนนตรอกซอยต่างๆมากกว่า 350 สาย ความยาวรวมมากกว่า 100 กิโลเมตร มีถนนเพชรเกษมเป็นถนนสายหลัก(ทางหลวงแผ่นดิน

แผนที่ 3.2 เส้นทางการสัญจรทางรถยนต์ที่เข้าถึงหัวหิน

ที่มา : กรมทางหลวง พ.ศ. 2544

ดินหมายเลข 4) ตัดผ่านเขตเทศบาลจากทิศเหนือมายังทิศใต้ยาวประมาณ 22 กิโลเมตร การเดินทางมาหัวหิน สามารถเดินทางมาได้ ดังนี้

3.2.4.1.1 รถยนต์ เดินทางได้ 2 เส้นทาง คือ ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 หรือถนนพระราม 2 ผ่านจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม และเชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 หรือถนนเพชรเกษม ผ่านจังหวัดเพชรบุรี เข้าสู่อำเภอหัวหิน ระยะทางประมาณ 185 กิโลเมตร หรือใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 หรือถนนเพชรเกษม ผ่านจังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี เข้าสู่อำเภอหัวหิน ระยะทางประมาณ 201 กิโลเมตร (ดูแผนที่ 3.2)

3.2.4.1.2 รถโดยสารประจำทาง จากสถานีขนส่งสายใต้ใหม่ กรุงเทพฯ มายังหัวหิน ได้แก่

- รถโดยสารปรับอากาศ ชั้น 1 ของบริษัทหัวหิน – ปราณบุรี โดยวิ่งรับ – ส่งระหว่างกรุงเทพฯ - หัวหิน - ปราณบุรี โดยที่หัวหินมีสถานีรถประจำทางปรับอากาศ ชั้น 1 ตั้งอยู่ที่ตอนกลางถนนสระสง

- รถโดยสารปรับอากาศ ชั้น 2 ของบริษัทขนส่ง จำกัด (บ.ข.ส.) และรถร่วม บ.ข.ส. ที่วิ่งรับ - ส่งระหว่างกรุงเทพฯและภาคใต้ โดยที่หัวหินมีสถานีขนส่งตั้งอยู่ที่ถนนพรหมสุขด้านทิศเหนือ

3.2.4.1.3 รถไฟ จากสถานีรถไฟหัวลำโพงและสถานีรถไฟบางกอกน้อย ส่วนใหญ่เป็นขบวนรถไฟที่วิ่งลงไปทางภาคใต้และมีรถไฟบางขบวนที่วิ่งมาสุดปลายทางที่สถานีรถไฟหัวหิน รวมถึงขบวนรถพิเศษนำเที่ยว กรุงเทพฯ - หัวหิน โดยสถานีรถไฟหัวหินตั้งอยู่ปลายถนนดำเนินเกษมด้านทิศตะวันตก

3.2.4.1.4 เครื่องบิน จากท่าอากาศยานกรุงเทพฯ มีสายการบินของบริษัทการบินกรุงเทพฯ (Bangkok Airway) ให้บริการเที่ยวบิน กรุงเทพฯ - หัวหิน – เกาะ สมุย ทุกวัน โดยที่ท่าอากาศยานหัวหิน สังกัดกรมการบินพาณิชย์ กระทรวงคมนาคม ตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษมสุดเขตเทศบาลด้านทิศเหนือ ซึ่งสนามบินแห่งนี้สามารถรองรับเครื่องบินโบอิง 737 ความจุผู้โดยสาร 150 ที่นั่ง

3.2.4.2 การประปา

เทศบาลตำบลหัวหินเป็นเจ้าของกิจการประปา โดยมีกองการประปาเป็นหน่วยงานดำเนินการ มีจำนวนผู้ใช้ 12,600 ราย ผลิตน้ำประปา 30,480 ลบ.ม./วัน น้ำประปาที่ใช้จ่าย 26,000 - 30,000 ลบ.ม./วัน แหล่งน้ำดิบรับจากเขื่อนปราณบุรีและเขื่อนเพชรบุรี แหล่งน้ำดิบสำรอง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำดิบหวนา ความจุ 87,000 ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำดิบอ่างน้ำ ความจุ 35,000 ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำดิบดำเนินเกษม ความจุ 23,000 ลบ.ม.

3.2.4.3 การไฟฟ้า

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หัวหิน เป็นหน่วยงานจำหน่ายไฟฟ้าให้บริการประชาชนครอบคลุมพื้นที่ทั้งเขตเทศบาล ในส่วนของเทศบาลดูแลรับผิดชอบให้มีไฟฟ้าสาธารณะและขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะไปตามชุมชนต่างๆ โดยอุดหนุนงบประมาณให้การไฟฟ้าเป็นผู้ดำเนินการขยายเขต และเทศบาลจะเป็นผู้ดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้าสาธารณะ

3.2.4.4 การสื่อสาร

โทรศัพท์ จำนวนโทรศัพท์ส่วนบุคคลในเขตเทศบาล 10,654 หมายเลข จำนวนโทรศัพท์สาธารณะในเขตเทศบาล 254 หมายเลข จำนวนชุมสายในเขตเทศบาล 7 ชุมสาย และสามารถให้บริการได้สูงสุด 12,032 หมายเลข ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง สถานีโทรคมนาคม 1 แห่ง (แผนพัฒนาเทศบาลตำบลหัวหิน ,2545)

3.2.5 การใช้ที่ดิน

พื้นที่ในเขตเทศบาลมีลักษณะการใช้ที่ดิน ดังนี้

3.2.5.1 ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากและพาณิชยกรรม มีพื้นที่ประมาณ 1.09 ตารางกิโลเมตรหรือ 681.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.26 ของพื้นที่ทั้งหมด บริเวณสองข้างถนนเพชรเกษมถัดจากพระราชวังไกลกังวล ถนนนครดำริห์ ถนนแนบเคหาสน์ ถนนดำเนินเกษม ถนนเดชาอนุชิต ถนนเลียบบทางรถไฟ ประกอบด้วยร้านอาหาร ร้านค้าและบริการ ธนาคาร ปั้มน้ำมัน ตลาดสด และอื่นๆ

3.2.5.2 ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง มีพื้นที่ประมาณ 1.67 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,043.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.93 ของพื้นที่ทั้งหมด บริเวณเขตพระราชวังไกลกังวล ชุมชนเขาตะเกียบ และเขาเต่า

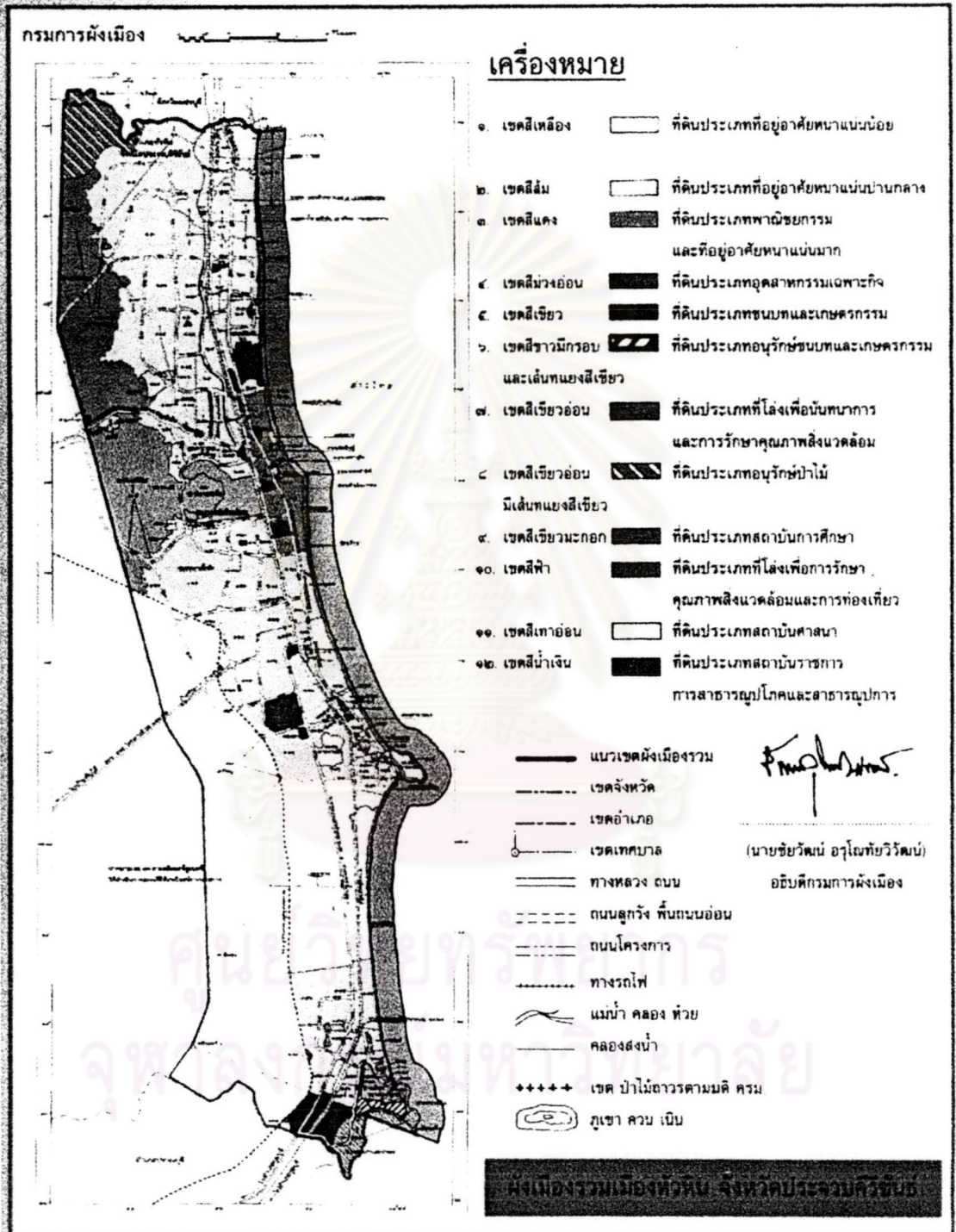
3.2.5.3 ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย มีพื้นที่ประมาณ 3.94 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,462.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.56 ของพื้นที่ทั้งหมด บริเวณทางทิศเหนือ และทิศใต้ของเขตเทศบาล

3.2.5.4 อุตสาหกรรม มีพื้นที่ประมาณ 0.33 ตารางกิโลเมตร หรือ 206.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.38 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและทำในครัวเรือน

3.2.5.5 สถานที่ราชการ มีพื้นที่ประมาณ 9.62 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,012.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.14 ของพื้นที่ทั้งหมด บริเวณศูนย์กลางชุมชน ถนนเพชรเกษม ถนนดำเนินเกษม และบริเวณทิศใต้ของเขตเทศบาล

3.2.5.6 สถานศึกษาและศาสนสถาน มีพื้นที่ประมาณ 0.34 ตารางกิโลเมตร หรือ 212.50 ไร่ และ 1.63 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,018.75 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.39 และ 1.89 ของพื้นที่ทั้งหมดตามลำดับ ส่วนใหญ่กระจายตัวบริเวณแหล่งชุมชนย่อยในเขตเทศบาล

แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวง
 ฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๕๔๐)
 ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.๒๕๑๘

แผนที่ 3.3 ผังเมืองรวมหัวหิน พ.ศ.2540
 ที่มา: สำนักงานเทศบาลตำบลหัวหิน

3.2.5.7 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ได้แก่ ถนน ซอย แม่น้ำลำคลองและพื้นที่ชายฝั่งทะเล มีพื้นที่ประมาณ 28.72 ตารางกิโลเมตร หรือ 17,950 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.26 ของพื้นที่ทั้งหมด

3.2.5.8 พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ว่าง มีพื้นที่ประมาณ 39.02 ตารางกิโลเมตร หรือ 24,387.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 45.18 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ส่วนใหญ่ครอบคลุมบริเวณพื้นที่ทางด้านทิศตะวันตก (แผนพัฒนาเทศบาลตำบลหัวหิน ,2545) (ดูแผนที่ 3.3)

สำหรับบริเวณศูนย์กลางชุมชนเมืองหัวหินอยู่ในย่านพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางการค้า การบริการ การขนส่ง การปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานราชการต่างๆ บริเวณถนนเพชรเกษม ถนนชมนลินธุ์ ถนนเดชาอนุชิต ถนนดำเนินเกษม ถนนเลียบทางรถไฟ และถนนนเรศดำริห์ โดยมีการใช้ที่ดินตามแนวถนนที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาหรือบริเวณศูนย์กลางชุมชนเมืองหัวหิน ดังนี้

3.2.5.1 การใช้ที่ดินบริเวณถนนเพชรเกษม การใช้ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นประเภทพาณิชย์กรรมมีการใช้ที่ดินประเภทสถาบันศาสนาและราชการบางส่วนบริเวณแยกหอ นาฬิกาถึงถนนดำเนินเกษม

3.2.5.2 การใช้ที่ดินบริเวณถนนชมนลินธุ์ การใช้ที่ดินบริเวณนี้เป็นพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัย มีการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมตั้งแต่บริเวณตลาดชมนลินธุ์จนถึงบริเวณสี่แยกที่ติดกับถนนเพชรเกษม ถัดลงมาถึงบริเวณท่าเทียบเรือประมง เป็นประเภทที่อยู่อาศัย

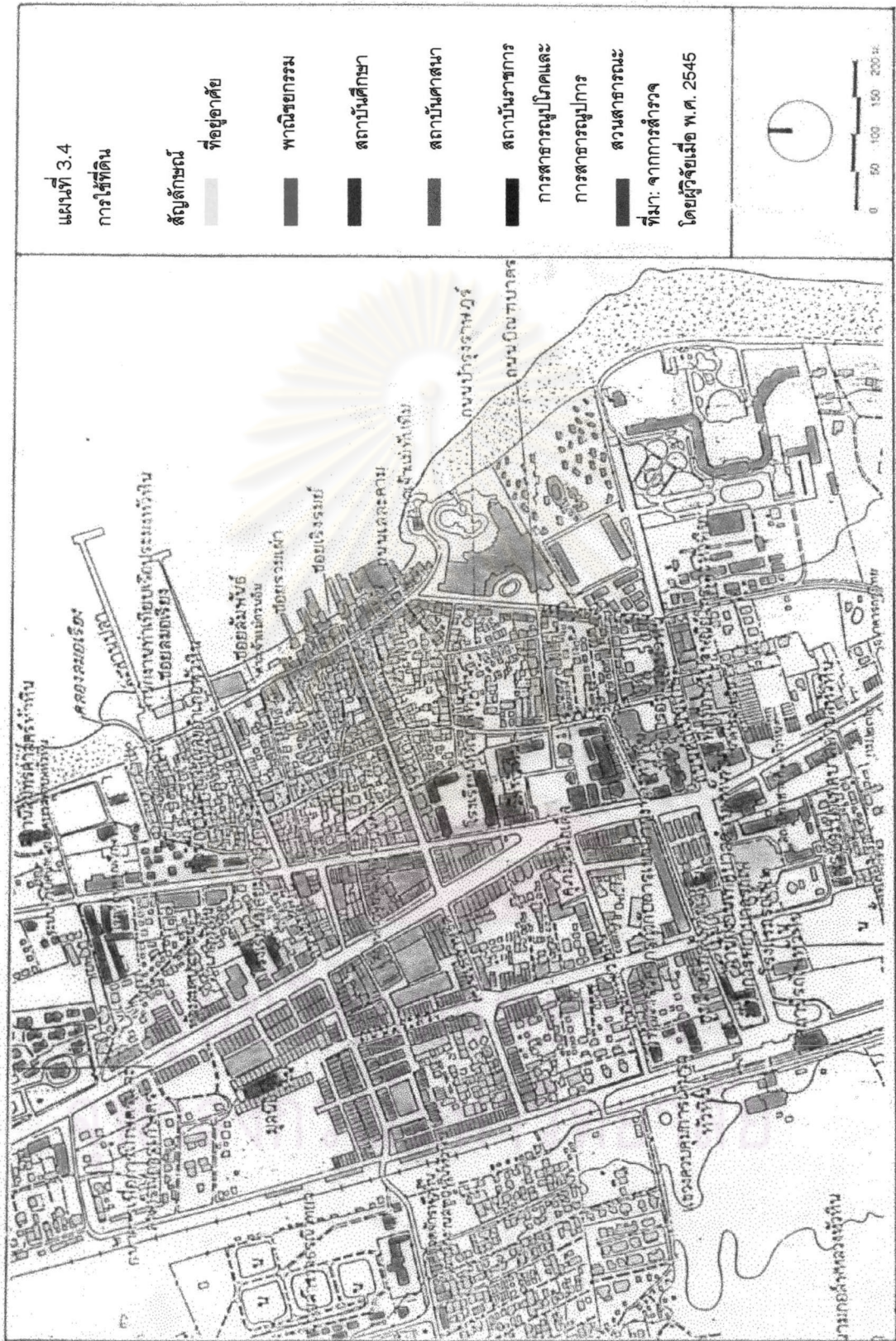
3.2.5.3 การใช้ที่ดินบริเวณถนนเลียบทางรถไฟ เริ่มจากถนนชมนลินธุ์ลงมาทางทิศใต้จนถึงถนนเดชาอนุชิต การใช้ที่ดินบริเวณนี้เป็นประเภทพาณิชย์กรรม ถัดลงมาจนถึงถนนดำเนินเกษมเป็นประเภทที่อยู่อาศัยและสถาบันราชการ

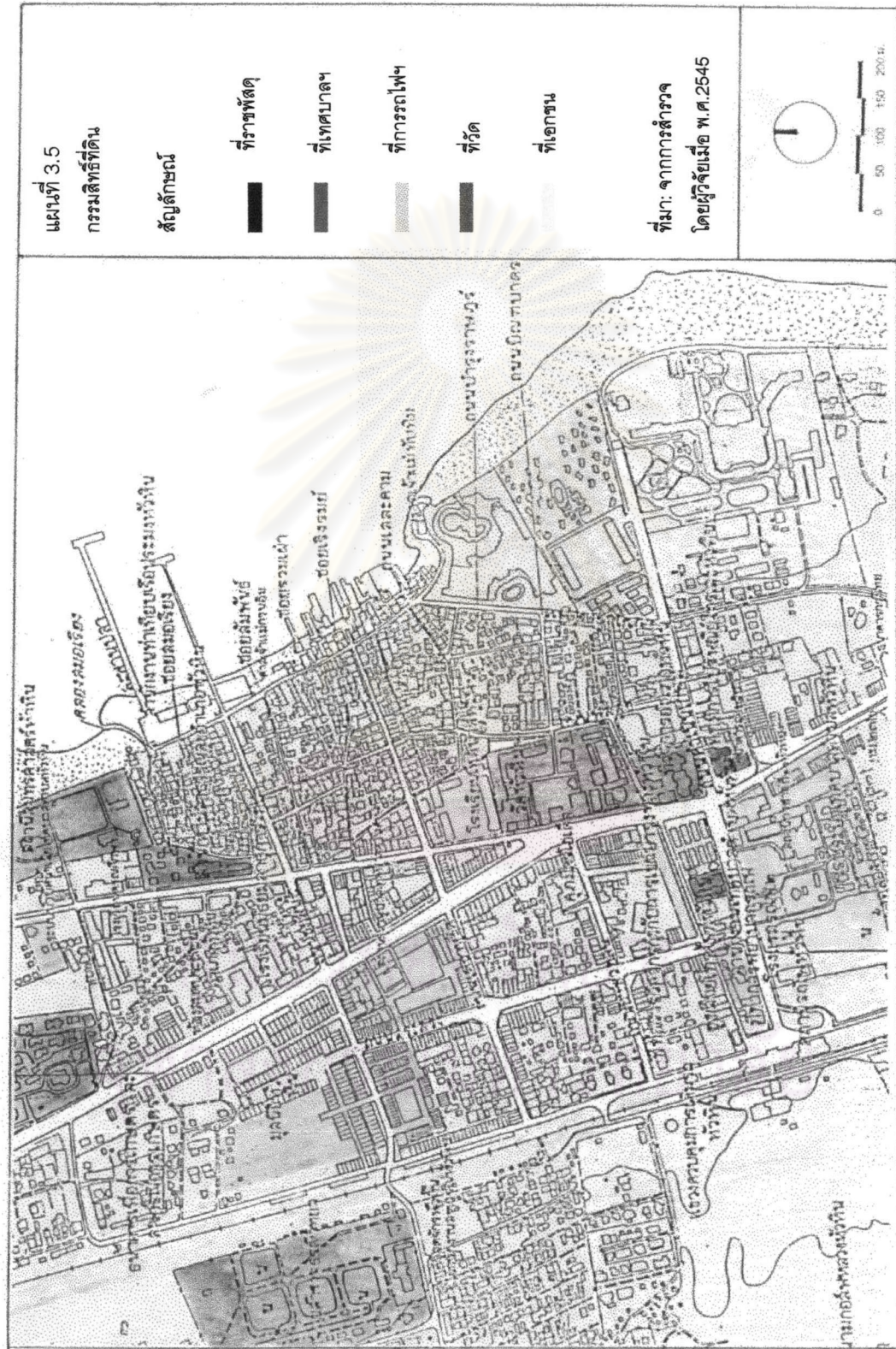
3.2.5.4 การใช้ที่ดินบริเวณถนนสระสงรง การใช้ที่ดินในบริเวณนี้ที่ดินที่ติดถนนส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม ส่วนการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยจะอยู่ด้านในหรือด้านหลังของที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม

3.2.5.5 การใช้ที่ดินบริเวณถนนแนบเคหาสน์ การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นประเภทที่อยู่อาศัยและมีการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมและสถาบันการศึกษาอยู่บ้าง

3.2.5.6 การใช้ที่ดินบริเวณถนนนเรศดำริห์ การใช้ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นประเภทที่อยู่อาศัย มีการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมบริเวณที่ดินติดถนนตั้งแต่แยกถนนเดชาอนุชิตลงมาจนถึงถนนดำเนินเกษม

3.2.5.7 การใช้ที่ดินบริเวณถนนเดชาอนุชิต การใช้ที่ดินบริเวณนี้ที่ดินที่ติดกับถนนส่วนใหญ่เป็นประเภทพาณิชย์กรรม ส่วนประเภทที่อยู่อาศัยจะอยู่บริเวณด้านหลัง

3.2.5.8 การใช้ที่ดินบริเวณถนนดำเนินเกษม การใช้ที่ดินบริเวณนี้เป็นประเภทสถาบันราชการและพาณิชย์กรรม โดยประเภทสถาบันราชการจะอยู่บริเวณตั้งแต่สถานีรถไฟถึงสี่แยกถนนเพชรเกษม ถัดลงมาจนถึงชายหาดเป็นประเภทพาณิชย์กรรม

3.2.5.9 การใช้ที่ดินบริเวณถนนพหลุสุข การใช้ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย มีเพียงบางส่วนบริเวณถนนบดินทบาตรถึงถนนดำเนินเกษมเป็นการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม

3.2.5.10 การใช้ที่ดินบริเวณถนนเสละคาม การใช้ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นประเภทที่อยู่อาศัย มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นประเภทพาณิชย์กรรม

3.2.5.11 การใช้ที่ดินบริเวณถนนอำนวยสิน การใช้ที่ดินบริเวณนี้เป็นประเภทพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยปะปนกัน

3.2.5.12 การใช้ที่ดินบริเวณถนนกำเนิดวิถี การใช้ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นประเภทพาณิชย์กรรม มีการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยและสถาบันราชการบางส่วน (ดูแผนที่ 3.4)

3.2.6 กรรมสิทธิ์ที่ดิน

กรรมสิทธิ์ที่ดิน แบ่งได้ดังนี้

- ที่ราชพัสดุ ได้แก่ ชุมสายโทรศัพท์หัวหิน ธนาคารอสมลินสาขาหัวหิน ธนาคารไทยพาณิชย์สาขาหัวหิน ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขหัวหิน สถานีตำรวจภูธรอำเภอหัวหิน ศูนย์วิจัยเสด็จ (ที่ว่าการอำเภอหัวหิน) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหัวหิน สถานีสมุทรศาสตร์หัวหิน สำนักงานทางหลวงที่ 13 และหน่วยสำรวจธรณีวิทยา

- ที่เทศบาล ได้แก่ สำนักงานเทศบาลตำบลหัวหิน สถานีกาชาดที่ 10 กองประปาเทศบาล หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาล โรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน ตลาดนัดไร่ไชยและอาคารพาณิชย์ที่อยู่โดยรอบ ตลาดชมสินค้าและอาคารพาณิชย์ที่อยู่โดยรอบ และอาคารพาณิชย์ถนนชมสินธุ์ตรงข้ามกับตลาดชมสินธุ์และพื้นที่ว่างด้านหลัง

- ที่การรถไฟฯ ได้แก่ โรงแรมรถไฟหัวหิน โรงแรมรถไฟ 2 (กอล์ฟอิน) ศูนย์การค้าหัวหินคอมเพล็กซ์ อาคารพาณิชย์ถนนกำเนิดวิถี ที่ทำการและบ้านพักการรถไฟ ถนนเลียบทางรถไฟและอาคารพาณิชย์ที่ติดถนน และสนามกอล์ฟหัวหิน

- ที่วัด ได้แก่ วัดหัวหิน

- ที่เอกชน ที่ดินนอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว (ดูแผนที่ 3.5)

3.2.7 สภาพทั่วไปของอาคาร

สภาพทั่วไปของอาคารในเขตเทศบาลตำบลหัวหินมีความสูงประมาณ 2- 5 ชั้น ยกเว้นอาคารประเภทโรงแรม หรือคอนโดมิเนียมที่มีจำนวนชั้นความสูงมากขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่อยู่

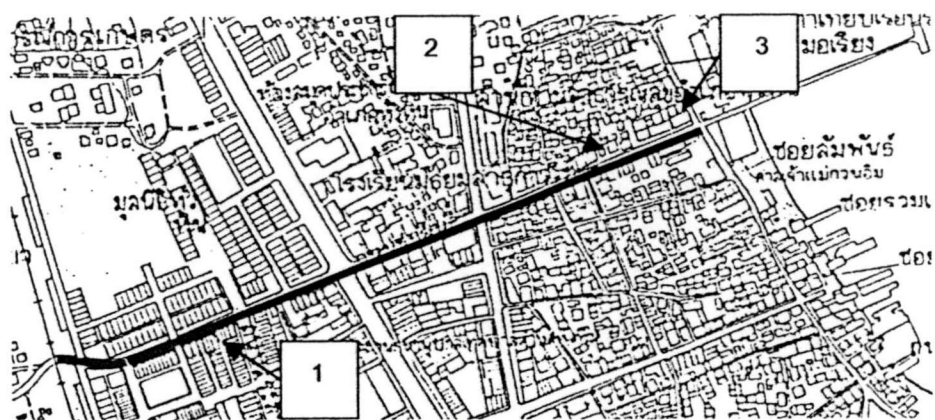

ภาพที่ 3.1 สภาพอาคารบริเวณ ถนนเพชรเกษม

1 อาคารบริเวณริมถนนเพชรเกษมทั้งสองฝั่งเป็น อาคารพาณิชย์ สูง 2-5 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต

2 ตลาดจตุรไชยเป็นสิ่งก่อสร้างที่สำคัญที่เกิด ขึ้นพร้อมวังไกลกังวล สูง 1 ชั้น เป็นอาคาร คอนกรีต มีหลังคาโค้ง 7 โค้ง

ภาพที่ 3.2 สภาพอาคารบริเวณถนนชมสินธุ์

1 อาคารพาณิชย์บริเวณตลาดชมสินธุ์
เป็นอาคารคอนกรีต สูง 3-4 ชั้น

2 จากสี่แยกถนนเพชรเกษมลงมาทางถนน
นครดำริห์ เป็นอาคารพาณิชย์เป็นอาคาร
คอนกรีต สูง 3-4 ชั้น และอาคารไม้พัก
อาศัย สูง 2 ชั้น

3 อาคารไม้พักอาศัย สูง 2 ชั้น
บริเวณชุมชนดั้งเดิมของหัวหิน
(บริเวณท่าเทียบเรือประมงหัวหิน)

ภาพที่ 3.3 สภาพอาคารบริเวณ ถนนเลียบทางรถไฟ

1 อาคารพาณิชย์หลังตลาดชมสินธุ์ เป็นอาคาร คอนกรีต สูง 2-3 ชั้น

2 ส่วนฝั่งตรงข้ามเป็นอาคารคอนกรีตห้องแถวชั้น

3 อาคารไม้พักอาศัยของการรถไฟฯ ยกได้ดูสูง

4 สถานีรถไฟหัวหินเป็นอาคารที่มีรูปแบบ สถาปัตยกรรมสวยงาม ปัจจุบันกรมศิลปากรกำลัง ดำเนินการขึ้นทะเบียนอนุรักษ์อาคาร

บริเวณริมชายหาดด้านทิศเหนือและด้านทิศใต้ของเขตเทศบาลตำบลหัวหิน แต่ก็มีบ้างในบริเวณ ศูนย์กลางชุมชนเมือง วัสดุส่วนใหญ่เป็นคอนกรีต และครึ่งตึกครึ่งไม้ โดยบริเวณศูนย์กลางชุมชน เมืองหัวหินมีสภาพทั่วไปของอาคารตามแนวนอนที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา ดังนี้

3.2.7.1 สภาพอาคารบริเวณถนนเพชรเกษม เริ่มจากจุดที่ติดกับถนนชมสินธุ์ลงไป ทางทิศใต้จนถึงถนนดำเนินเกษม ทั้งสองฝั่งเป็นอาคารพาณิชย์ความสูงประมาณ 2-5 ชั้น เป็น อาคารคอนกรีต โดยในบริเวณนี้มีสิ่งก่อสร้างที่สำคัญที่เกิดขึ้นพร้อมวังไกลกังวลก็คือ ตลาดฉัตร ไชย มีความสูง 1 ชั้นเป็นอาคารคอนกรีต ทั้งอาคารแม้แต่แผงขายสินค้า หลังคา 7 โค้งมีความ หมายว่า สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 7 เพื่อเป็นเครื่องเทิดพระเกียรติ ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระ ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี ทรงเลือกหัวหินเป็นตำบล สร้างพระราชวังฤดูร้อนและตลาดฉัตรไชยก็เป็นสัญลักษณ์ของหัวหิน (ดูภาพที่ 3.1)

3.2.7.2 สภาพอาคารบริเวณถนนชมสินธุ์ เริ่มจากจุดที่ติดกับถนนเลียบริมทางรถไฟสาย ได้มาทางทิศตะวันออกจนถึงถนนนเรศดำริห์ ทั้งสองฝั่งเป็นอาคารพาณิชย์ความสูง 3 - 4 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต จากจุดที่ติดกับถนนเพชรเกษมลงมาถึงถนนนเรศดำริห์เป็นอาคารพาณิชย์ที่มี ความสูง 3 - 4 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต สลับกับบ้านพักอาศัยที่มีความสูง 2 ชั้น เป็นบ้านไม้เนื่อง จากบริเวณนี้เป็นชุมชนดั้งเดิมของหัวหินแห่งหนึ่ง (ดูภาพที่ 3.2)

3.2.7.3 สภาพอาคารบริเวณถนนเลียบริมทางรถไฟ เริ่มจากจุดที่ติดกับถนนชมสินธุ์ลง มาทางทิศใต้จนถึงถนนดำเนินเกษม โดยที่อาคารฝั่งตะวันออกเป็นอาคารพาณิชย์ความสูง 2-3 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต ส่วนฝั่งตรงข้ามเป็นห้องแถวชั้นเดียว เป็นอาคารคอนกรีต ถัดลงไปจาก จุดที่เชื่อมกับถนนเดชาอนุชิตเป็นบ้านที่พักอาศัยของเจ้าหน้าที่การรถไฟสูง 2 ชั้น เป็นบ้านเดี่ยวใช้ ไม้เป็นวัสดุ และเป็นที่พักงานรวมถึงโรงเก็บของของการรถไฟ เป็นอาคารไม้สูง 1-2 ชั้น ในส่วน บริเวณจุดที่ติดกับถนนดำเนินเกษมเป็นสถานีรถไฟหัวหินซึ่งประกอบด้วยพลับพลาที่ประทับเป็น สิ่งก่อสร้างที่มีความสำคัญ และมีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สวยงามและได้รับรางวัลจากสมาคม สถาปนิกสยามฯ ปัจจุบันกรมศิลปากรกำลังดำเนินการขึ้นทะเบียนอนุรักษ์อาคารไว้ (ดูภาพที่ 3.3)

3.2.7.4 สภาพอาคารบริเวณถนนสระสรง เริ่มจากจุดที่เชื่อมกับถนนชมสินธุ์ลงมา ทางทิศใต้จนถึงถนนดำเนินเกษม เป็นอาคารพาณิชย์สูง 2-4 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต และมีที่พัก อาศัยสูง 2 ชั้น เป็นห้องแถวไม้ อยู่ช่วงปลายถนนบริเวณจุดที่ติดกับถนนอำพลวสิน ซึ่งมีจำนวนไม่ มากนัก (ดูภาพที่ 3.4)

3.2.7.5 สภาพอาคารบริเวณถนนแนบเคหาสน์ เริ่มจากจุดที่ติดกับถนนชมสินธุ์ลงมา ทางทิศใต้จนถึงถนนเพชรเกษมที่บริเวณหน้าหอนาฬิกาด้านหลังวัดอัมพารามหรือวัดหัวหิน

ภาพที่ 3.4 สภาพอาคารบริเวณถนนสระสง

1 อาคารพาณิชย์บริเวณหลังตลาดจตุรไชย
เป็นอาคารคอนกรีต สูง 2-4 ชั้น

2 อาคารห้องแถวไม้พักอาศัย สูง 2 ชั้น
บริเวณช่วงปลายถนนสระสง

ภาพที่ 3.5 สภาพอาคารบริเวณถนนแนบเคหาสน์

1 อาคารที่พักอาศัย สูง 2 ชั้น มีทั้งอาคารไม้
และอาคารคอนกรีต ส่วนที่เป็นอาคาร
พาณิชย์และโรงแรม เป็นอาคารคอนกรีต
สูง 3-6 ชั้น

ภาพที่ 3.6 สภาพอาคารบริเวณถนนนเรศดำริห์

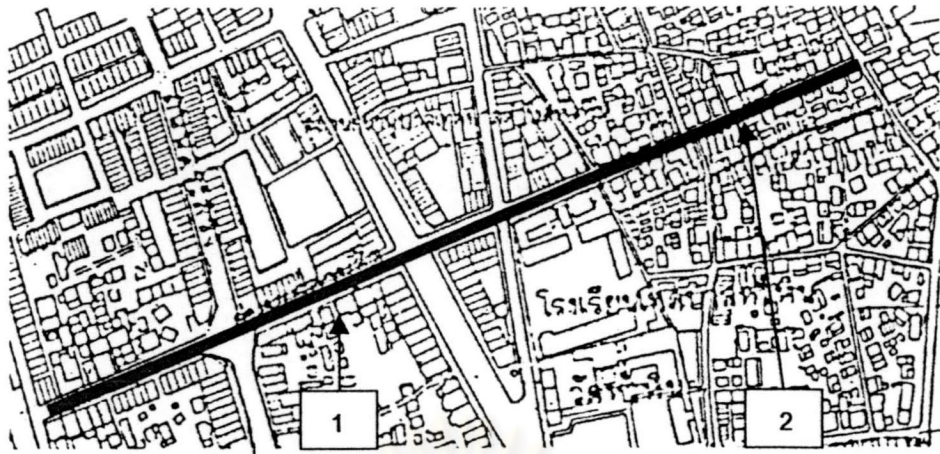
1 ส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้พักอาศัยสูง 2 ชั้น โดยมีลักษณะพิเศษคือ ยังคงเป็นอาคารที่พักอาศัยแบบดั้งเดิมของชุมชนหัวหินอยู่

2 อาคารบ้านไม้พักอาศัย สูง 1-2 ชั้น ที่ดัดแปลงและต่อเติมเป็นร้านค้าและห้องพักที่รูก้ำชายหาดและชายทะเลซึ่งเป็นที่สาธารณะ

3 โรงแรมฮิลตัน เป็นอาคารคอนกรีตขนาดใหญ่สูง 18 ชั้น เป็นอาคารที่ทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชนเมืองหัวหิน

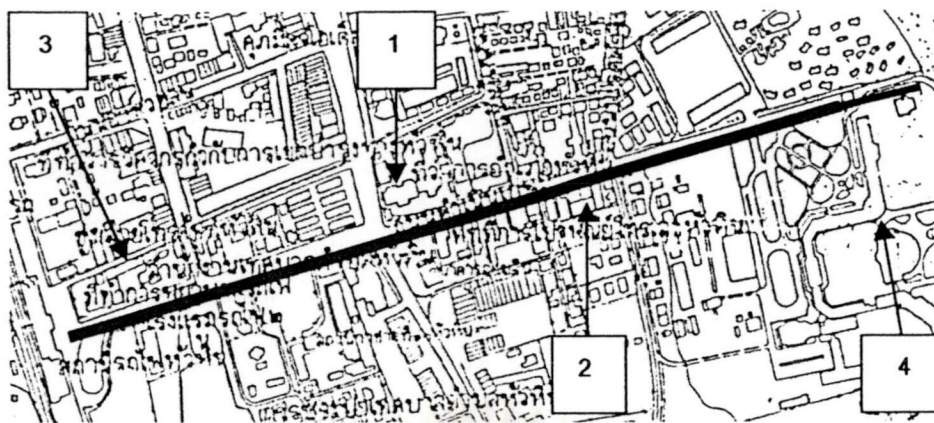
ภาพที่ 3.7 สภาพอาคารบริเวณถนนเดชาอนุชิต

1 อาคารพาณิชย์บริเวณตลาดจตุรไชยเป็นอาคาร
คอนกรีตสูง 2 ชั้น

2 ตั้งแต่แยกถนนแนวเบคาสน์มาทางชายทะเลเป็นอาคารไม้สูง 2 ชั้นและอาคารพาณิชย์
สูง 3-4 ชั้น

ภาพที่ 3.8 สภาพอาคารบริเวณถนนดำเนินเกษม

1 อาคารราชการที่เป็นอาคารคอนกรีตสูง 2 ชั้น และโรงแรมซิตีบีชที่ตั้งถัดไปเป็นอาคารคอนกรีตสูง 6 ชั้น

2 อาคารบ้านไม้พักอาศัย สูง 2 ชั้น ที่ดัดแปลงเป็นร้านค้า

3 อาคารที่ทำงานงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นอาคารไม้สูง 2 ชั้น เดิมเป็นสถานที่จัดบำรุงชายทะเลฝั่งตะวันตก ในปี พ.ศ.2469

4 โรงแรมโซฟีเทลเซ็นทรัล(โรงแรมรถไฟหัวหิน)เป็นอาคารไม้และคอนกรีต สูง 2 ชั้น เป็นอาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สวยงาม

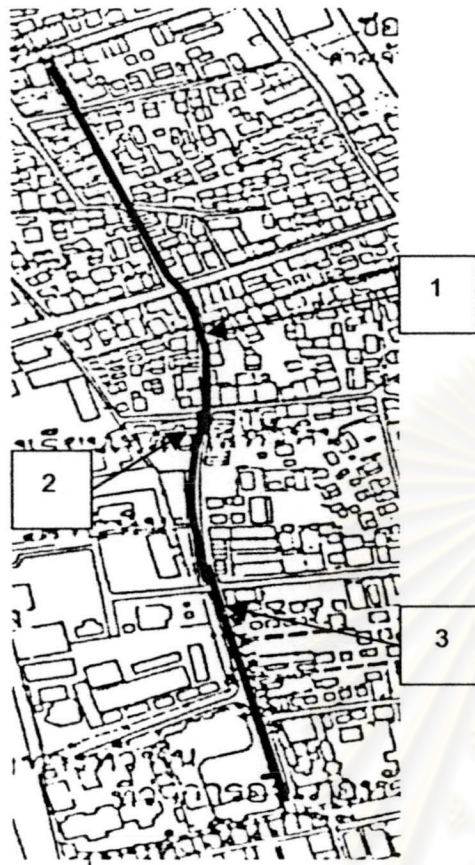
อาคารที่พักอาศัยสูง 2 ชั้น มีทั้งอาคารไม้และอาคารคอนกรีต ส่วนที่เป็นอาคารพาณิชย์และโรงแรม สูง 3-6 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต (ดูภาพที่ 3.5)

3.2.7.6 สภาพอาคารบริเวณถนนนครดำริห์ เริ่มจากถนนชมสินธุ์ลงมาทางทิศใต้จนถึงถนนดำเนินเกษม ส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้พักอาศัยสูง 2 ชั้น โดยมีลักษณะพิเศษคือ ยังคงเป็นอาคารที่พักอาศัยแบบดั้งเดิมของชุมชนหัวหินอยู่ในส่วนบริเวณชายหาดทำเทียบเรือหรือสะพานปลาเป็นอาคารพาณิชย์ประเภทร้านอาหารทะเลที่รูกำล่ำที่สาธารณะ เป็นอาคารคอนกรีตสูง 1 ชั้น ในบริเวณนี้ยังมีอาคารพาณิชย์ที่เพิ่งสร้างใหม่สูง 4-5 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต จากจุดที่เชื่อมกับถนนเดชานูชิตลงไป บริเวณนี้เป็นอาคารไม้ที่ดัดแปลงและต่อเติมจากที่พักอาศัยเป็นร้านอาหารและห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยวมีความสูง 1-2 ชั้น เป็นเรือนแถวไม้ที่สร้างรูกำล่ำที่สาธารณะที่เป็นชายหาดและยื่นลงไปในทะเล บางส่วนหรือถนนอาคารที่พักอาศัยแต่เดิมที่เป็นอาคารไม้ 1-2 ชั้น สร้างใหม่เป็นอาคารคอนกรีตเพื่อเป็นร้านอาหารและโรงแรมมีความสูง 3-5 ชั้น ส่วนที่เป็นอาคารสูงขนาดใหญ่ในบริเวณนี้คือ โรงแรมฮิลตัน ที่มีความสูง 18 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีตที่ทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชนเมืองและเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในบริเวณนี้ (ดูภาพที่ 3.6)

3.2.7.7 สภาพอาคารบริเวณถนนเดชานูชิต เริ่มจากจุดที่เชื่อมกับถนนเลียบบทางรถไฟมาทางทิศตะวันออกจนถึงถนนนครดำริห์ บริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ที่มีความสูง 2-4 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต จากจุดที่ตัดกับถนนแนบเคหาสน์ลงมาบริเวณนี้เป็นอาคารไม้สูง 2 ชั้น และมีอาคารพาณิชย์สูง 3-4 ชั้น ซึ่งเป็นอาคารคอนกรีต (ดูภาพที่ 3.7)

3.2.7.8 สภาพอาคารบริเวณถนนดำเนินเกษม เริ่มจากจุดที่เชื่อมกับถนนเลียบบทางรถไฟมาทางทิศตะวันออกจนถึงชายหาดหัวหิน บริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นอาคารที่ทำการของราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีความสูง 2-4 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต จะมีบ้างที่เป็นอาคารไม้หรือครึ่งตึกครึ่งไม้ในส่วนของฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ใช้อาคารไม้สูง 2 ชั้น ซึ่งแต่เดิมเป็นสำนักงานเทศบาลตำบลหัวหินตั้งแต่สมัยเริ่มแรกที่ยังเรียกว่า สภาสถานที่จัดบำรุงชายทะเลฝั่งตะวันตก ในปี พ.ศ. 2469 และเทศบาลตำบลหัวหินมีโครงการที่จะปรับปรุงช่องแสมให้มีสภาพสวยงามดังเดิมเพื่อใช้เป็นพิพิธภัณฑ์สถาน และอาคารที่เป็นบ้านพักของข้าราชการ ถัดจากบริเวณจุดที่ตัดกับถนนเพชรเกษมมาทางชายหาด ยังคงมีอาคารของราชการอยู่สูง 2-4 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต และมีอาคารพาณิชย์และโรงแรมที่มีความสูง 2- 8 ชั้น มีทั้งที่เป็นอาคารไม้และอาคารคอนกรีต โดยมีอาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สวยงามและเป็นสัญลักษณ์ของหัวหิน ได้แก่ โรงแรมโซฟิเทลเซ็นทรัล หัวหิน หรือโรงแรมรถไฟ หัวหิน (ดูภาพที่ 3.8)

3.2.7.9 สภาพอาคารบริเวณถนนพูลสุข เริ่มจากจุดที่เชื่อมกับถนนชมสินธุ์ลงมาทางทิศใต้จนถึงถนนดำเนินเกษม บริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นอาคารที่พักอาศัยสูง 2 ชั้น เป็นอาคารไม้

ภาพที่ 3.9 สภาพอาคารบริเวณ
ถนนพหลุสุข

1 ส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้พักอาศัยสูง 2 ชั้น

2 อาคารคอนกรีตสูง 2 ชั้น ในอดีต
เป็นบ้านของโผน กิ่งเพชร แชมป์
มวยโลกคนแรกของประเทศไทย

3 อาคารห้องแถวไม้พักอาศัยที่ต่อเติมและดัดแปลง
เป็นร้านอาหารและเครื่องดื่ม และบาร์เบียร์

ภาพที่ 3.10 สภาพอาคารบริเวณถนนเสละคาม

1-2 อาคารที่พักอาศัยส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้และคอนกรีต สูงประมาณ 2-3 ชั้น บางหลังดัดแปลงต่อเติมเป็น บาร์ เบียร์

3 อาคารไม้สูง 3 ชั้นหลังแรกและหลังเดียวของหัวหิน

4 อาคารบ้านเรือนในยุคแรกๆของหัวหิน

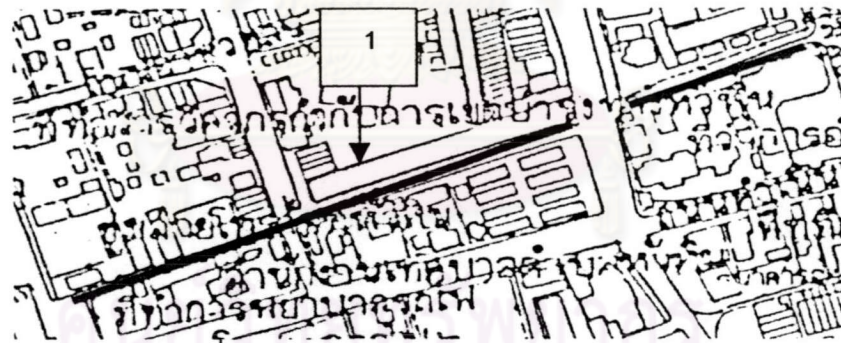
ภาพที่ 3.11 สภาพอาคารบริเวณถนนอำนาจสิน

1 บ้านพักอาศัยของการรถไฟ

2 อาคารที่พักอาศัยและโรงแรม

ภาพที่ 3.12 สภาพอาคารบริเวณถนนกำเนิดวิถี

1 อาคารศูนย์การค้า(หัวหินคอมเพล็กซ์)
สูง 3 ชั้น

จากจุดที่ติดกับถนนเดชานูชิตลงมามีอาคารคอนกรีตสูง 2 ชั้น ที่ในอดีตเป็นบ้านของ โผน กิ่งเพชร แชมป์มวยโลกคนแรกของประเทศไทย ส่วนบริเวณหน้าวัดอัมพารามหรือวัดหัวหินเป็นห้องแถวไม้สูง 2 ชั้น ที่มีการต่อเติมและดัดแปลงจากที่พักอาศัยมาเป็นร้านเครื่องดื่มและบาร์เบียร์ รวมถึงร้านอาหาร มีอาคารพาณิชย์ประเภทโรงแรมและบ้านพักสูง 3-4 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต (ดูภาพที่ 3.9)

3.2.7.10 สภาพอาคารบริเวณถนนเสละคาม เริ่มจากจุดที่เชื่อมกับถนนนเรศดำริห์มาทางทิศตะวันตกจนถึงถนนหลังโรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน ส่วนใหญ่ยังคงเป็นอาคารที่พักอาศัย ร้านขายของเล็กๆ สูง 2-3 ชั้น เป็นอาคารไม้และมีบางส่วนที่เป็นอาคารคอนกรีต อาคารที่พักอาศัยบางหลังดัดแปลงและต่อเติมทำเป็นบาร์เบียร์ ตรงจุดที่ติดกับถนนพูลสุขมีอาคารไม้สูง 3 ชั้น หลังแรกและหลังเดียวของหัวหิน ในบริเวณนี้ยังคงมีสภาพอาคารบ้านเรือนในยุคแรกๆ ของหัวหินปรากฏให้เห็นอยู่ (ดูภาพที่ 3.10)

3.2.7.11 สภาพอาคารบริเวณถนนอำนาจสิน เริ่มจากจุดที่เชื่อมกับถนนเลียบทางรถไฟมาทางทิศตะวันออกจนถึงถนนเพชรเกษม มีอาคารที่พักอาศัยของการรถไฟสูง 2 ชั้น เป็นบ้านเดี่ยวใช้ไม้เป็นวัสดุ และมีอาคารพาณิชย์และโรงแรมสูง 3-6 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต สลับกับอาคารที่พักอาศัยสูง 2 ชั้น เป็นอาคารไม้ (ดูภาพที่ 3.11)

3.2.7.12 สภาพอาคารบริเวณถนนกำเนิดวิถี เริ่มจากจุดที่เชื่อมกับถนนเลียบทางรถไฟมาทางทิศตะวันออกจนถึงถนนเพชรเกษม ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ โรงแรม และศูนย์การค้าสูง 3-4 ชั้น เป็นอาคารคอนกรีต (ดูภาพที่ 3.12)

3.3 สภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

3.3.1 ประชากร (แผนพัฒนาเทศบาลตำบลหัวหิน, 2545)

ประชากรในเขตเทศบาลทั้งสิ้น 42,811 คน

แยกเป็น ชาย 21,055 คน หญิง 21,756 คน

- ตำบลหัวหิน ประชากรรวม 33,620 คน แยกเป็น

ชาย 16,120 คน หญิง 17,500 คน

- ตำบลหนองแก ประชากรรวม 9,191 คน แยกเป็น

ชาย 4,935 คน หญิง 4,256 คน

ความหนาแน่นประชากร 487.74 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

บ้านเรือน (ตามหลักฐานทะเบียนราษฎร) จำนวน 21,207 หลังคาเรือน

3.3.2 สังคมและวัฒนธรรม

สภาพสังคมของชุมชนหัวหินเป็นชุมชนประมงมาตั้งแต่เดิม มีวัด วัง บ้าน และโรงเรียน เป็นสถาบันพื้นฐาน จากการทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทำให้สังคมเปลี่ยนเป็นชุมชนเมือง โดยเฉพาะบริเวณศูนย์กลางชุมชนเมืองที่เป็นย่านพาณิชย์กรรมและที่พักอาศัยหนาแน่น ชุมชนมีความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต และมีการรวมตัวทางสังคมในการร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การประกอบพิธีการและการจัดงานประเพณีวัฒนธรรม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนหัวหินมีรูปแบบเช่นเดียวกับชุมชนไทยภาคกลางทั่วไป รวมทั้งภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่เหมือนกัน บริเวณพื้นที่ศึกษามีกิจกรรมทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับเส้นทางการสัญจรโดยรวม ดังนี้

3.3.2.1 การประกอบพิธีและการจัดงานประเพณีในเทศกาลต่างๆ ได้แก่ ถนนเพชรเกษมบริเวณหน้าหอนาฬิกาซึ่งจะปิดถนนเพชรเกษมและถนนแนบเคหาสน์ในช่วงนั้นเพื่อใช้พื้นที่บริเวณนั้นจัดงาน ซึ่งบ่อยครั้งกิจกรรมมีสัมพันธ์กับวัดหัวหินและมีการใช้พื้นที่ทั้งภายในวัดและภายนอกบริเวณหอนาฬิกา บางครั้งเชื่อมโยงเข้าไปภายในพื้นที่โรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน วัดหัวหินเป็นวัดแห่งแรกและมีความสำคัญกับชุมชนหัวหิน เป็นศูนย์รวมของชุมชนในการทำกิจกรรมทางศาสนาและงานประเพณีวัฒนธรรม ขบวนแห่งานเทศกาลหรืองานประเพณีต่างๆจะมาชุมนุมเริ่มจากที่นี่และมาสิ้นสุดที่เดิม นอกจากนี้แล้วคนในชุมชนยังใช้ถนนเพชรเกษมในลักษณะ เช่น การเดินขบวนแห่ภาค การเดินขบวนพาเหรดต่างๆ เป็นกิจกรรมทางสังคมของชุมชนที่ทำให้คนชุมชนมีการสนทนา การพบปะสังสรรค์และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้โดยเฉพาะงานเทศกาลและประเพณีคนจากภายนอกยังได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยกับชุมชนหัวหินด้วย

3.3.2.2 การเดินและวิ่งออกกำลังกาย ได้แก่ ถนนดำเนินเกษม ถนนเลียบริมทางรถไฟ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนในชุมชน

3.3.2.3 การเดินจับจ่ายซื้อของและรับประทานอาหาร ได้แก่ ถนนโดยรอบบริเวณตลาดฉัตรไชย (ถนนเพชรเกษม ถนนสระสงวณ ถนนเดชานูชิต และถนนชมสินธุ์) รวมถึงเส้นทางภายในตลาด ถนนแนบเคหาสน์ (บริเวณหน้าร้านกาแฟเจ๊กเปี้ยะ) ถนนนเรศดำริห์ ถนนดำเนินเกษม (ช่วงบริเวณจุดที่เชื่อมกับถนนพหลุสุขลงมาถึงชายหาด) ในเวลาเย็นและกลางคืนจะเป็นบริเวณ ถนนเพชรเกษม (ช่วงบริเวณสี่แยกที่ตัดกับถนนเดชานูชิตถึงจุดที่ตัดกับถนนดำเนินเกษม) ถนนเดชานูชิต (ช่วงจากจุดที่เชื่อมต่อกับถนนพรหมสุขถึงถนนเพชรเกษมมีคนหนาแน่นมากเนื่องจากเป็นตลาดได้รุ่ง) ถนนดำเนินเกษม (ช่วงบริเวณจุดที่เชื่อมต่อกับถนนพหลุสุขถึงถนนนเรศดำริห์) และถนนนเรศดำริห์

3.3.3 สภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับด้านพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบกิจการพาณิชย์กรรมที่มีลักษณะในการให้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว

และพักผ่อน โดยมีร้านค้ามากมายในเขตเทศบาล รวมถึงโรงแรมและบ้านพักตากอากาศต่างๆ สภาพเศรษฐกิจโดยรวมมี ดังนี้

3.3.3.1 การเกษตรกรรม

การเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ทางตอนใต้ของเขตเทศบาลโดยผลผลิตที่สำคัญ ได้แก่ สับปะรด

3.3.3.2 การปศุสัตว์

พื้นที่ปศุสัตว์ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขา ทางด้านทิศตะวันตกของเขตเทศบาล โดยสัตว์ส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงโคและสุกร

3.3.3.3 การประมง

หัวหน้าในอดีตเป็นหมู่บ้านชาวประมง การทำประมงจึงเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวหัวหน้า แต่ในปัจจุบันการท่องเที่ยวมีบทบาทมากขึ้นทำให้มีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากขึ้น

3.3.3.4 การอุตสาหกรรม

ในเขตเทศบาลไม่มีโรงงานขนาดใหญ่ มีโรงงานขนาดเล็กซึ่งมีจำนวนน้อย และการทำอุตสาหกรรมครัวเรือน

3.3.3.5 การพาณิชย์กรรมและการบริการ

- สถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม ได้แก่ สถานีบริการน้ำมัน 7 แห่ง ตลาดสด 2 แห่ง ศูนย์การค้า 1 แห่ง ร้านค้าทั่วไป 349 แห่ง และบริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด 530 แห่ง

- สถานประกอบการพาณิชย์ ได้แก่ สถานธนาภิบาล 1 แห่ง ท่าเทียบเรือ 1 แห่ง และโรงฆ่าสัตว์ 1 แห่ง

- สถานประกอบการด้านบริการ ได้แก่ โรงแรม บ้านพัก บังกะโล ฯลฯ รวม 80 แห่ง และธนาคาร 12 แห่ง

3.3.3.6 การท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญมากต่อเศรษฐกิจของหัวหน้า ปัจจุบันมีจำนวนนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ทั้งชาวไทยและต่างประเทศประมาณปีละ 1,700,000 คน เป็นชาวไทย 1,350,000 คน และเป็นชาวต่างประเทศ 350,000 คน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน เป็นชาวไทยประมาณ 1,400 บาท และชาวต่างประเทศ 2,800 บาท รวมรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณปีละ 8,725 ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 2 พ.ศ.2544) มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้

แผนที่ 3.6 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของหัวหิน
ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 2

- ชายหาดหัวหิน ความยาวประมาณ 20 กิโลเมตร มีโรงแรม คอนโดมิเนียม และบ้านพักตลอดแนวชายหาด

- พระราชวังไกลกังวล เป็นที่ประทับในการเสด็จแปรพระราชฐานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระเจ้าพระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 มีเนื้อที่ประมาณ 300 ไร่ มีพระตำหนักเปี่ยมสุขเป็นที่ประทับ ในปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประทับที่พระราชวังเป็นเวลานาน สำหรับช่วงเวลาที่ไม่ได้ประทับจะเปิดให้ประชาชนเข้าชมได้

- เขาทินเหล็กไฟ เป็นภูเขาสูง สร้างเป็นจุดชมวิว 4 จุด มีลานพระราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 7 จากจุดชมวิวสามารถมองเห็นทัศนียภาพของเมืองหัวหินได้โดยรอบ มีสวนหย่อมไม้ดอกและไม้ประดับ มีพื้นที่ประมาณ 30 ไร่ ระดับยอดเขาอยู่สูงจากน้ำทะเลปานกลาง 162 เมตร อยู่ทางทิศตะวันตกของเขตชุมชนเมือง เชิงเขาทินเหล็กไฟติดกับสนามกอล์ฟฟรตไฟ

- เขาตะเกียบ เขาไกรลาส เป็นภูเขาขนาดเล็กเป็นที่ตั้งของวัด มีอากาศสดชื่นเย็นสบาย เป็นจุดชมทัศนียภาพชายทะเลและเมืองหัวหิน โดยชุมชนเขาตะเกียบอยู่ห่างจากบริเวณศูนย์กลางชุมชนเมืองหัวหินมาทางทิศใต้ประมาณ 5 กิโลเมตร

- สวนสนประดิพัทธ์ เป็นชายหาดที่มีความร่มรื่น อยู่ในความควบคุมดูแลของกองสวัสดิการทหารบก อยู่ห่างจากบริเวณศูนย์กลางชุมชนเมืองหัวหินมาทางทิศใต้ประมาณ 8 กิโลเมตร

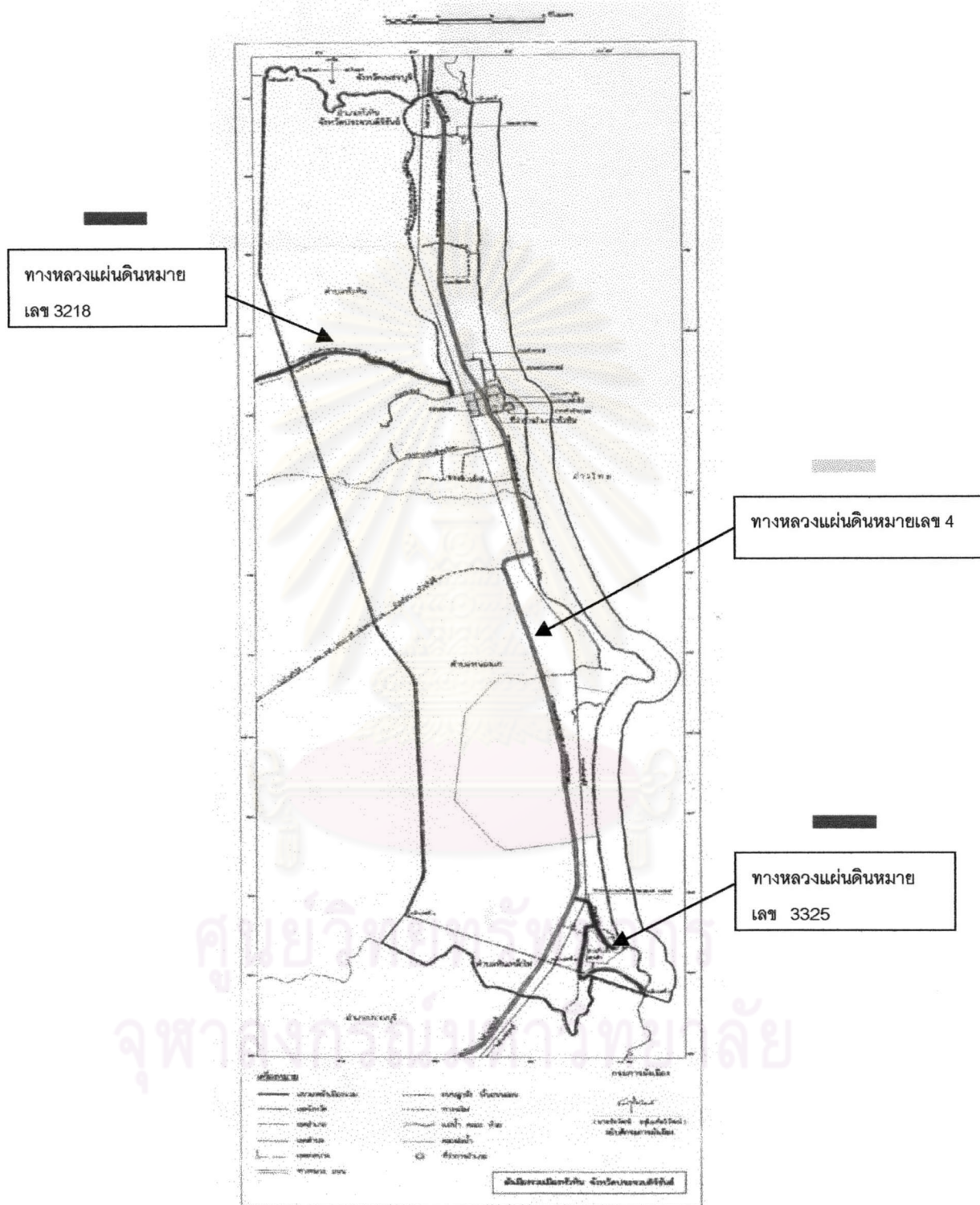
- หาดเขาเต่า เป็นหาดทรายแนวยาวและมีภูเขาอยู่ริมทะเลรูปร่างเหมือนเต่าขนาดใหญ่ อยู่ห่างจากศูนย์กลางชุมชนเมืองหัวหินมาทางทิศใต้ประมาณ 13 กิโลเมตร (ดูแผนที่ 3.6)

บริเวณพื้นที่ศึกษาเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชนเมืองหัวหินเนื่องจากเป็นศูนย์กลางการค้าและการบริการที่ให้บริการแก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ปัจจุบันกิจการค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจากการที่มีขยายตัวการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมมากขึ้น

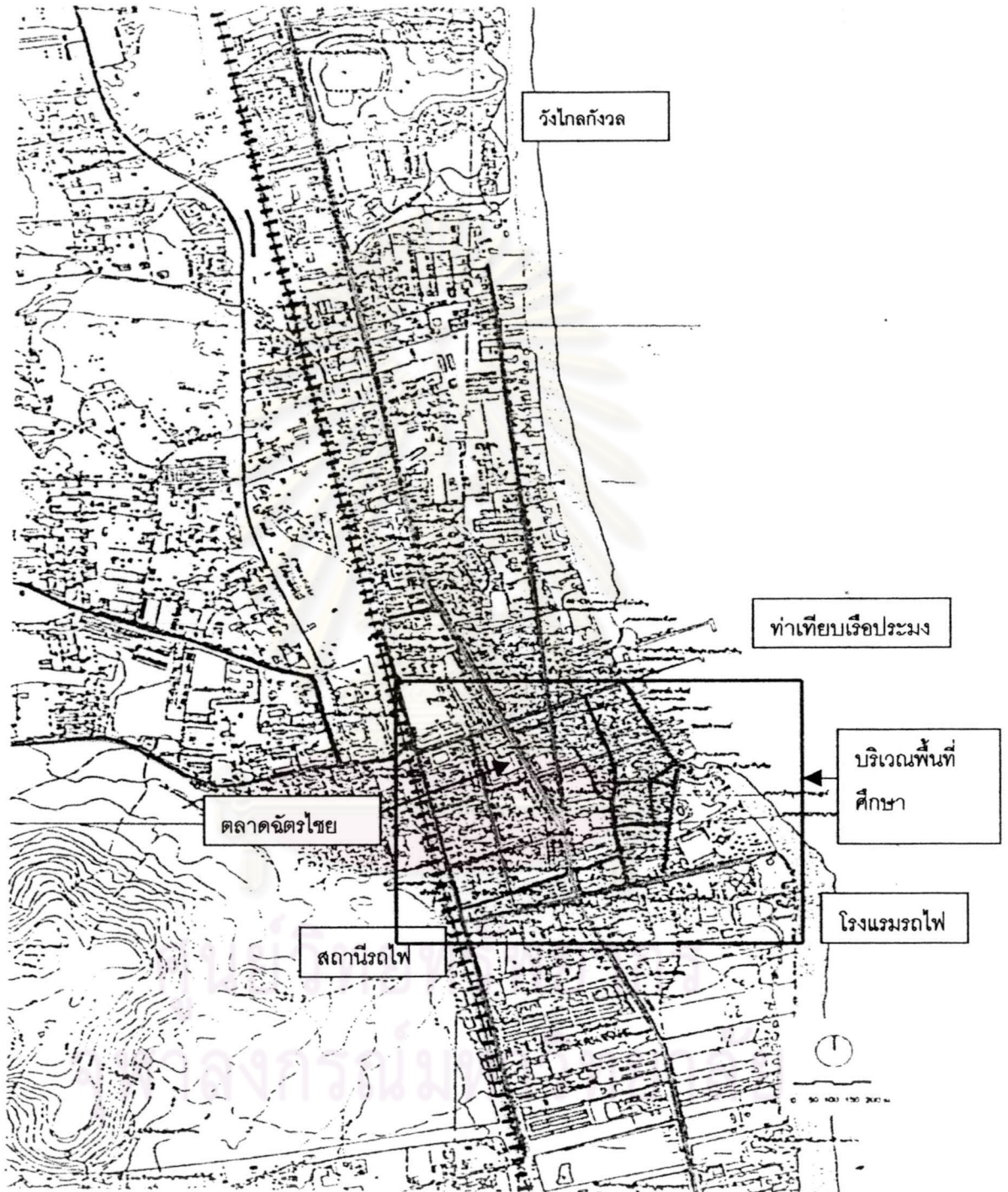
3.4 ระบบโครงข่ายการสัญจร

ระบบโครงข่ายการสัญจรในเทศบาลตำบลหัวหิน มีระบบโครงข่ายการสัญจรใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะการให้บริการเชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอก ลักษณะถนนที่เชื่อมระหว่างจังหวัด อำเภอ และชุมชนใกล้เคียง มีถนนสายสำคัญ 2 สาย ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 หรือถนนเพชรเกษม ซึ่งมีสายใหม่ที่เป็นถนนเลี่ยงเมืองอยู่ทางด้านทิศตะวันตกและสายเก่าที่ผ่านกลาง

แผนที่ 3.7 ระบบโครงข่ายการส่งน้ำที่ให้บริการเชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอก

แผนที่ 3.8 ระบบโครงข่ายการส่งจ่ายไฟฟ้าให้บริการในเขตชุมชนเมือง

ชุมชนเมืองหัวหิน เป็นเส้นทางแนวเหนือ-ใต้ ที่เชื่อมต่อระหว่างภาคกลางและภาคใต้และเป็นเส้นทางที่เชื่อมระหว่างชุมชนเมืองชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ทางด้านทิศเหนือ เชื่อมกับชุมชนเมืองปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทางด้านทิศใต้ เป็นถนนที่มีความคับคั่งของการจราจร และการใช้ความเร็วสูง ถนนอีกสายที่เชื่อมต่อกับชุมชนด้านทิศตะวันตกของหัวหินคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3218 หรือถนนหัวหิน – หัวยมงคล เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 หรือถนนเพชรเกษมสายใหม่ที่เป็นถนนเลียบเมืองและเป็นเส้นทางหนึ่งที่ทำให้บริการแก่ชุมชนในตำบลหินเหล็กไฟ ตำบลทับใต้ และตำบลอื่นๆที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตก ส่วนทางทิศใต้ในเขตเทศบาลตำบลหัวหิน มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3325 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 หรือถนนเพชรเกษมสายเก่า ไปทางบ้านเขาเต่าและหาดทรายใหญ่ที่อยู่ทางด้านทิศตะวันออก เป็นถนนที่ใช้ในการติดต่อกับชุมชนเมืองหัวหิน (ดูแผนที่ 3.7)

2. ลักษณะการให้บริการในเขตชุมชนเมือง ลักษณะถนนที่บริการในเขตชุมชนเมือง เป็นถนนถนนที่ใช้ความเร็วต่ำเป็นถนนสายหลัก สายรอง และสายย่อย เพื่อการเดินทางติดต่อภายในชุมชน ถนนสายสำคัญที่มีการใช้สอยมากและผ่านย่านต่างๆที่สำคัญในชุมชนเมืองหัวหิน ได้แก่ ถนนเพชรเกษม ถนนชมนรินทร์ ถนนเดชาอนุชิต ถนนดำเนินเกษม ถนนนครดำริห์ และถนนสระสง เป็นต้น (ดูแผนที่ 3.8)

ในบริเวณพื้นที่ศึกษาซึ่งเป็นบริเวณศูนย์กลางชุมชนเมืองหัวหินที่เป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรม หน่วยงานราชการ และการขนส่ง มีระบบโครงข่ายการสัญจร ดังนี้

3.4.1 โครงข่ายถนน

โครงข่ายถนนหลักๆในพื้นที่ศึกษามีลักษณะเป็นถนนแนวเหนือ-ใต้ และถนนแนวตะวันออก-ตะวันตก มาตัดกัน ประกอบด้วยถนนสายต่างๆ เช่น ถนนแนวเหนือ-ใต้(ถนนเพชรเกษม ถนนเลียบทางรถไฟ ถนนสระสง ถนนแนบเคหาสน์) ถนนแนวตะวันออก-ตะวันตก(ถนนชมนรินทร์ ถนนเดชาอนุชิต ถนนถนนอำนวยการ ถนนดำเนินเกษม) เป็นต้น โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับระบบโครงข่ายถนนในปัจจุบัน สภาพและบทบาทการให้บริการของถนนแต่ละสายของพื้นที่ศึกษามี ดังนี้

3.4.1.1 ถนนเพชรเกษม มีขนาด 6 ช่องจราจร มีทางเท้า ไม่มีเกาะกลางถนน ผิวแอสฟัลต์ มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอกทางด้านเหนือและทางด้านใต้และการให้บริการในเขตชุมชนเมืองในการเชื่อมต่อกับถนนสายรองต่างๆเพื่อให้ชุมชนในย่านต่างๆเดินทางเข้าสู่ศูนย์กลางชุมชนได้สะดวก และมีปริมาณการจราจรหนาแน่นกว่าถนนสายอื่น แม้แต่ถนนเพชรเกษมสายใหม่ที่เป็นสายเลียบเมืองจากปัจจัยหลายๆอย่าง เช่น ถนนเพชรเกษมสายเดิมมีขนาด 6 ช่องจราจรและผิวถนนมีสภาพที่สมบูรณ์ดี มีกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและน่าสนใจ ที่สะดวกต่อการเข้าถึงได้ง่ายตั้งแต่ชะอำเรื่อยลงมาถึงหัวหิน เช่น ชายหาด

ชะอำ และชายหาดหัวหิน ซึ่งมีถนนสายรองเชื่อมต่อไปสู่แหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นจุดแวะพักและแวะรับประทานอาหารหรือซื้อของได้สะดวก เช่นบริเวณตลาดจัตุรไทย ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เป็นตัวดึงดูดให้เกิดการเดินทางเข้ามาสู่พื้นที่มากขึ้นโดยใช้ถนนเพชรเกษมสายเดิมนี้นี้มากกว่า ถนนสายเลียบเมืองที่ควรทำหน้าที่เป็นถนนสายประธานที่แท้จริง ถนนเพชรเกษมนี้จึงเป็นถนนหลักที่สำคัญมากในปัจจุบันที่มีรถและผู้คนสัญจรไปมาจำนวนมาก

3.4.1.2 ถนนเลียบทางรถไฟ มีขนาด 2 ช่องจราจร มีทางเท้าบางช่วง ผิวคอนกรีต เป็นถนนเลียบขนานไปกับทางรถไฟสายใต้ มีบทบาทและหน้าที่เชื่อมโยงพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม บริเวณตลาดชุมชนสี่กั๊กชุมชุนที่อยู่บริเวณด้านใต้ของสถานีรถไฟ และเชื่อมโยงระหว่างสถานีรถไฟและสถานีรถ บ.ช.ส. เป็นถนนที่ช่วยกระจายการจราจรจากถนนเพชรเกษม เนื่องจากเป็นถนนเพิ่งสร้างมีสภาพที่สมบูรณ์ การจราจรมีความสะดวกและคล่องตัวกว่าถนนเพชรเกษมและถนนสายรองทั้งในช่วงกลางวันและกลางคืน และจะมีบทบาทหน้าที่มากขึ้นในอนาคตเนื่องจากสำนักงานเทศบาลตำบลหัวหินมีโครงการขยายความยาวถนนเพื่อให้บริการพื้นที่ได้มากขึ้นจากเดิมที่มีระยะทางสั้นให้สามารถเชื่อมต่อถึงหมู่บ้านบ่อฝ้ายทางด้านเหนือและทางด้านใต้เชื่อมต่อไปจนถึงหมู่บ้านเขาเต่า ซึ่งเท่ากับเป็นถนนสายรองที่มีบทบาทและหน้าที่รองจากถนนเพชรเกษมที่ให้เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ที่อยู่ด้านเหนือและด้านใต้ให้สามารถเดินทางเข้าสู่ศูนย์กลางชุมชนเมืองหัวหินได้สะดวกขึ้น รวมถึงชุมชนที่มีพื้นที่ที่ติดต่อกับถนนสายนี้ด้วย

3.4.1.3 ถนนสายรอง มีขนาด 2 ช่องจราจร มีทางเท้า ไม่มีเกาะกลางถนน ผิวแอสฟัลต์ มีบทบาทหน้าที่เชื่อมโยงย่านพาณิชย์กรรมบริเวณตลาดจัตุรไทยและตลาดชุมชนสี่กั๊กทางด้านเหนือกับย่านศูนย์ราชการทางด้านใต้ ความคับคั่งของรถและกิจกรรมกระจุกตัวอยู่บริเวณด้านเหนือของถนนช่วงด้านหลังตลาดจัตุรไทย

3.4.1.4 ถนนแนวเคหาสน์ มีขนาด 2 ช่องจราจร มีทางเท้า ไม่มีเกาะกลางถนน ผิวแอสฟัลต์ มีบทบาทหน้าที่เชื่อมโยงพื้นที่ย่านที่พักอาศัยทางด้านเหนือกับสถานศึกษาและศาสนาสถานที่สำคัญของชุมชนคือ วัดหัวหิน

3.4.1.5 ถนนชุมชนสี่กั๊ก มีขนาด 2 ช่องจราจร มีทางเท้า ไม่มีเกาะกลางถนน ผิวแอสฟัลต์ มีบทบาทหน้าที่เชื่อมโยงย่านที่พักอาศัยหนาแน่นที่เป็นชุมชนเก่าบริเวณท่าเทียบเรือหัวหินกับย่านพาณิชย์กรรมบริเวณตลาดจัตุรไทยและตลาดชุมชนสี่กั๊ก ซึ่งมีกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กันในการประกอบอาชีพ โดยชุมชนส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยบริเวณนี้จะนำอาหารสัตว์น้ำทะเลจากบริเวณท่าเทียบเรือมาขายที่ตลาดจัตุรไทย รวมถึงอาหารทะเลที่แปรรูปเป็นอาหารแห้งด้วย ถนนสายนี้เป็นถนนแกนเส้นหนึ่งที่น่าไปสู่ชายทะเล

3.4.1.6 ถนนเดชาอนุชิต มีขนาด 2 ช่องจราจร มีทางเท้า ไม่มีเกาะกลางถนน ผิวแอสฟัลต์ มีบทบาทหน้าที่เชื่อมโยงย่านที่พักอาศัยหนาแน่นที่อยู่ทางด้านตะวันออกโดยเชื่อมกับ

ถนนสายย่อยหรือถนนซอยภายในชุมชน ช่วยให้ชุมชนย่านที่พักอาศัยที่อยู่ในซอยต่างๆติดต่อกันและเข้าสู่ศูนย์กลางชุมชนได้สะดวก เป็นถนนสายรองที่มีความเด่นชัดในกิจกรรมสำหรับคนเดินเท้า โดยเฉพาะในเวลากลางวันเนื่องจากส่วนหนึ่งของถนนถูกใช้เป็นตลาดโต้รุ่ง ซึ่งจะมีผู้คนหนาแน่นมาก และกิจกรรมก็มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องมาจนถึงถนนนครดำริห์ เป็นถนนแกนอีกเส้นหนึ่งที่น่าไปสู่ชายทะเล

3.4.1.7 ถนนอำนวยการ มีขนาด 2 ช่องจราจร ไม่มีทางเท้าบางช่วง ไม่มีเกาะกลางถนน ผิวแอสฟัลต์ มีบทบาทหน้าที่เชื่อมโยงชุมชนบริเวณริมทางรถไฟต่อมายังถนนเพชรเกษม เนื่องจากเป็นถนนที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการค้าเล็กๆน้อยๆและเป็นถนนสายรองที่สั้นที่สุดในพื้นที่ศึกษา ถนนสายนี้จึงมีบทบาทหน้าที่และการให้บริการพื้นที่ไม่มากนัก

3.4.1.8 ถนนดำเนินเกษม มีขนาด 4 ช่องจราจร ไม่มีทางเท้าบางช่วง มีเกาะกลางถนน ผิวแอสฟัลต์ มีบทบาทหน้าที่สำคัญมาตั้งแต่ในอดีตในการเชื่อมโยงการเดินทางจากทางรถไฟเข้าสู่หัวหินและเป็นถนนแกนสายสำคัญที่เด่นชัดใช้เป็นถนนนำลงไปสู่ชายหาดหัวหินตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ถนนสายนี้ยังทำหน้าที่รับการจราจรส่งต่อมายังถนนพรหมสุขด้วย

3.4.1.9 ถนนนครดำริห์ มีขนาด 1 ช่องจราจร ไม่มีทางเท้า ผิวแอสฟัลต์ มีบทบาทหน้าที่เชื่อมต่อย่านที่พักอาศัยที่เป็นชุมชนเก่าบริเวณท่าเทียบเรือทางด้านเหนือกับชุมชนที่อยู่ทางด้านใต้ ซึ่งเป็นถนนที่ใช้เป็นการเดินทางระหว่างชุมชน ลักษณะเด่นคือ ครึ่งหนึ่งของความยาวถนนเลียบริมชายหาดหัวหินตั้งแต่ศาลเจ้าถึงท่าเทียบเรือหัวหิน ปัจจุบันมีกิจกรรมการค้าและบริการต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยว เป็นถนนที่มีคนเดินเท้ามากในช่วงตอนเย็นและกลางวันส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ถนนสายนี้มีทางลงชายหาดทางบริเวณศาลเจ้า

3.4.1.10 ถนนพูลสุข มีขนาด 1 ช่องจราจร ผิวแอสฟัลต์ มีบทบาทและหน้าที่เชื่อมต่อย่านที่พักอาศัยของชุมชนทางด้านเหนือกับชุมชนทางด้านใต้และเชื่อมต่อกับซอยต่างๆที่อยู่ภายในพื้นที่ส่วนต่างๆในบริเวณนั้น รวมทั้งเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างชุมชนกับวัดหัวหินที่เป็นศาสนาสถานที่สำคัญของชุมชน

3.4.1.11 ถนนเสละคาม มีขนาด 1 ช่องจราจร ไม่มีทางเท้า ผิวแอสฟัลต์ มีบทบาทและหน้าที่เป็นทางสัญจรภายในชุมชน

3.4.1.12 ถนนกำเนิดวิถี มีขนาด 1 ช่องจราจร ไม่มีทางเท้าบางช่วง ผิวแอสฟัลต์ มีบทบาทหน้าที่เชื่อมต่อย่านสถานีรถไฟกับย่านพาณิชย์กรรมบริเวณศูนย์การค้า

ถนนนอกเหนือจากนี้ ส่วนใหญ่เป็นถนนสายย่อยหรือซอยที่แคบ และบางซอยตัน มีบทบาทหน้าที่ให้บริการการเดินทางภายในชุมชน โดยมีถนนนครดำริห์และถนนพูลสุขเป็นถนนที่มีบทบาทหน้าที่เชื่อมต่อไปยังถนนอื่นอีกต่อหนึ่ง (ดูแผนที่ 3.9)

ทางเดินเท้าบริเวณโดยรอบตลาดจัตุรไทย

(ถนนเดชาอนุชิต)

(ถนนสระหลวง)

ทางเดินเท้าภายในตลาดจัตุรไทย

ตลาดใต้รุ่งย่านทางเดินเท้าที่สำคัญ

(ถนนเดชาอนุชิต)

ทางเดินเท้าบริเวณถนนเพชรเกษมในช่วงกลางคืน

ทางเดินเท้าบริเวณถนนเดชาอนุชิตในช่วงกลางคืน

ทางเดินเท้าบริเวณถนนนเรศดำรินทร์

ทางเดินเท้าบริเวณถนนดำเนินเกษม

(ทางลงชายหาด)

ภาพที่ 3.13 ทางเดินเท้า

3.4.2 ทางเดินเท้า

ลักษณะทางเดินเท้าโดนทั่วไปในพื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นทางเดินเท้าที่มีควบคู่ไปกับถนน มีลักษณะเป็นทางเดินเท้าริมถนน ส่วนทางเดินเท้าที่มีการใช้งานอย่างหนาแน่น คือ ในบริเวณตลาดนัดรถไฟ ซึ่งประกอบด้วย ตลาดสดและอาคารพาณิชย์ที่อยู่โดยรอบบริเวณ ประชาชนจะให้เห็นจับจ่ายซื้อของทั้งบริเวณทางเดินเท้าภายในตลาดและโดยรอบที่จำหน่ายสินค้าทั้งอุปโภคและบริโภคต่างๆ รวมถึงมีการใช้งานเชื่อมต่อกับบริเวณตลาดชมสินค้าด้วยแต่จะมีการใช้งานหนาแน่นน้อยกว่าตลาดนัดรถไฟ บริเวณถนนดำเนินเกษมช่วงตั้งแต่สี่แยกที่ตัดกับถนนเพชรเกษมลงมาทางด้านตะวันออกที่เป็นทางลงชายหาด และถนนนครดำริห์ในเวลาเย็น ส่วนเส้นทางเดินเท้าในช่วงเวลากลางคืน ได้แก่ บริเวณถนนเดชานูชิตมีการใช้งานตลอดสาย การใช้งานจะหนาแน่นมากในช่วงตั้งแต่บริเวณสี่แยกที่ตัดกับถนนเพชรเกษมไปจนถึงถนนเลียบทางรถไฟเนื่องจากมีการปิดถนนในช่วงนั้นเป็นตลาดได้รุ่ง ห้ามไม่ให้ยานพาหนะเข้า ถนนเพชรเกษมช่วงตั้งแต่บริเวณสี่แยกที่ตัดกับถนนดำเนินเกษมขึ้นมาทางด้านเหนือถึงถนนเดชานูชิต ถนนสระสงวณช่วงที่ตัดกับถนนเดชานูชิตถึงถนนชมสินค้า ถนนดำเนินเกษมช่วงบริเวณสี่แยกที่ตัดกับถนนเพชรเกษมลงมาหน้าโรงแรมโซฟิเทลเซ็นทรัลหรือโรงแรมรถไฟ หัวหิน ถนนนครดำริห์ตลอดสาย ถนนพูลสุข ช่วงบริเวณหน้าวัดหัวหิน และถนนบึงทาบตลอดสายซึ่งถนนสายนี้เป็นที่ตั้งของแหล่งสถานเริงรมย์ต่างๆ การใช้งานทางเดินเท้าที่เกิดขึ้นจากความเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่มีอยู่บริเวณนั้น (ดูภาพที่ 3.13)

3.4.3 การจอดรถ

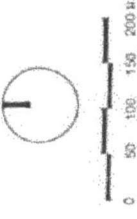
การจอดรถโดยทั่วไปในพื้นที่ศึกษา โดยส่วนใหญ่เป็นการจอดรถริมถนน 2 ฝั่ง และการจอดรถฝั่งเดียวของถนนในถนนที่มีขนาดแคบ ลักษณะการจอดรถมีทั้งแบบเดี่ยวและแบบผสมผสานคือ การจอดขนานกับทางเท้า การจอดทแยงกับทางเท้า และการจอดรถขนานและทแยงกับทางเท้า

- ลักษณะการจอดรถขนานกับทางเท้าฝั่งเดียว ได้แก่ ถนนชมสินค้า ถนนเลียบทางรถไฟ โดยถนนทั้งสองสายนี้มีลักษณะการจอดรถขนานกับทางเท้าฝั่งเดียวโดยการจอดสลับฝั่งกันในวันคู่และคี่ ถนนกำเนิดวิถี(ช่วงที่ตัดกับถนนสระสงวณถึงถนนเพชรเกษม) ถนนสระสงวณ (ช่วงที่เชื่อมต่อกับถนนชมสินค้าถึงถนนเดชานูชิต) และถนนพูลสุข
- ลักษณะการจอดรถขนานกับทางเท้าสองฝั่ง ได้แก่ ถนนแนบเคหาสน์ ถนนเดชานูชิต(ช่วงที่ตัดกับถนนแนบเคหาสน์ถึงถนนนครดำริห์) ถนนสระสงวณ (ช่วงที่ตัดกับถนนเดชานูชิตถึงถนนดำเนินเกษม) ถนนอำนวยการ และถนนดำเนินเกษม

แผนที่ 3.10
ที่จอดรถ

- ที่จอดรถทั่วไป
 - ที่จอดรถรับจ้าง
 - ที่จอดรถรับส่งสินค้า
 - ห้ามจอด
- ที่มา: จากการศึกษา
โดยผู้วิจัยเมื่อ พ.ศ.2545

- ลักษณะการจอดรถแยกกับทางเท้าสองฝั่ง ได้แก่ ถนนเดซานูชิต (ช่วงที่เชื่อมต่อกับถนนเลียบบทางรถไฟถึงถนนเพชรเกษม)

- ลักษณะการจอดรถแบบผสมผสาน (จอดแยกกับทางเท้าและจอดขนานกับทางเท้า) ได้แก่ ถนนเพชรเกษมโดยช่วงที่ติดกับถนนชมนลินธุ์ถึงบริเวณหน้าหอนาฬิกาจอดรถขนานไปกับทางเท้าสองฝั่ง ช่วงที่ต่อลงมาถึงถนนดำเนินเกษมฝั่งวัดหัวหินจอดแยกกับทางเท้า ส่วนฝั่งตรงข้ามจอดขนานกับทางเท้า

3.4.3.1 ที่จอดรถทั่วไป

บริเวณพื้นที่ศึกษาโดยรถยนต์ทั่วไปส่วนใหญ่มีการกระจายการจอดริมถนนสายต่างๆ ที่มีอยู่ แต่จะหนาแน่นบริเวณโดยรอบตลาดนัดรถไฟและใกล้เคียง รวมถึงบริเวณถนนดำเนินเกษมใกล้กับทางลงชายหาด

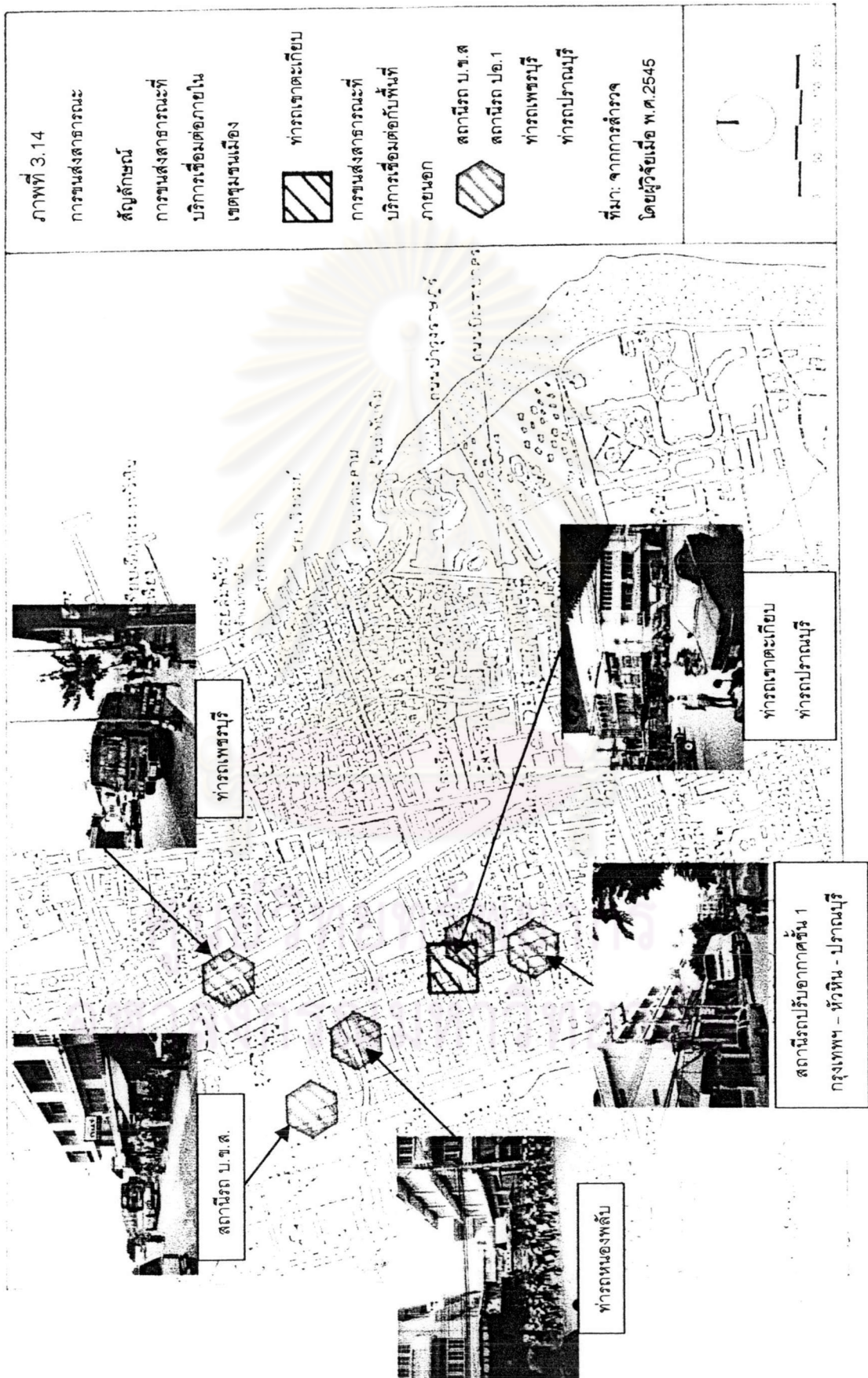
3.4.3.2 ที่จอดรถรับจ้าง

ในพื้นที่ศึกษามีรถรับจ้างประเภทต่างๆ ได้แก่ รถยนต์รับจ้างหรือรถแท็กซี่ รถสามล้อเครื่อง รถสามล้อถีบ และจักรยานยนต์รับจ้าง สถานที่จอดส่วนใหญ่จอดที่ถนนเพชรเกษมทั้งสองฝั่งตลอดสาย โดยการจอดรถเป็นการถาวรซึ่งสร้างปัญหาการขาดแคลนที่จอดรถและการจราจรบนถนนสายนี้มาก ถนนเดซานูชิต (ช่วงจุดที่ติดกับถนนสระสงวถึงถนนเพชรเกษม) ถนนสระสงว (ช่วงจุดที่เชื่อมกับถนนชมนลินธุ์ถึงถนนอำนวยการ) ถนนชมนลินธุ์ (ช่วงจุดที่ติดกับถนนเลียบบทางรถไฟถึงถนนเพชรเกษม) และถนนดำเนินเกษม (บริเวณหน้าสถานีรถไฟ) และ (ช่วงที่ติดกับถนนเพชรเกษมถึงหน้าโรงแรม โซฟีเทลเซ็นทรัลหรือโรงแรมรถไฟ หัวหิน) เป็นที่จอดรถรับจ้างมารองจากบริเวณตลาดนัดรถไฟ

3.4.3.3 ที่จอดรถรับ - ส่งสินค้า

ที่จอดรถรับ - ส่งสินค้า ภายในพื้นที่ศึกษามีอยู่ 2 แห่ง ได้แก่ ถนนสระสงว ด้านหลังตลาดนัดรถไฟ และถนนชมนลินธุ์บริเวณตลาดชมนลินธุ์ ซึ่งเป็นการนำสินค้าประเภทต่างๆ มาขายและรับสินค้าจากตลาดทั้งสองแห่งนี้ไปขายในชุมชนโดยรอบ ยานพาหนะมีทั้งรถบรรทุก 6 ล้อ รถกระบะ และรถสองแถว ลักษณะการจอดขนานไปกับทางเท้า บ่อยครั้งมีการจอดรถขนานซ้อนกันเพื่อรับ - ส่งสินค้าทำให้รถยนต์ที่แล่นตามมาไม่สามารถไปต่อได้ ทำให้บริเวณนี้ในช่วงเวลาเช้าซึ่งแออัดคับคั่งอยู่แล้วเกิดการจราจรยิ่งติดขัดมากขึ้น เพราะไม่มีการจัดที่จอดรถรับ - ส่งสินค้าให้เป็นสัดส่วน จึงค่อนข้างมีปัญหาในด้านการรับ - ส่งสินค้าขึ้นลงรถ และความสะดวกของพื้นที่ (ดูแผนที่ 3.10)

สรุปพื้นที่ที่ใช้เป็นที่จอดรถในบริเวณพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่จอดริมถนนบนพื้นผิวจราจร เนื่องจากพื้นที่ว่างในเมืองสำหรับการจอดรถนอกถนนมีน้อย ถนนสายต่างๆ สามารถจอดรถได้ประมาณ 1,100 คัน และที่จอดรถนอกถนนบริเวณพื้นที่โล่งลานวัดหัวหินอีกประมาณ 90 คัน

ซึ่งสร้างความวุ่นวายและมลภาวะภายในบริเวณวัดหัวหิน และการที่ไม่มีการจัดระเบียบกำหนดที่จอดรถรับจ้างให้เป็นสัดส่วน ทำให้พื้นที่จอดรถริมถนนสายต่างๆลดลงเนื่องจากถูกรถรับจ้างเหล่านี้ยึดครองพื้นที่เป็นที่จอดรถเฉพาะกลุ่มของตนเอง

3.4.4 การขนส่งสาธารณะ

การให้บริการการขนส่งสาธารณะที่มีในพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นบริเวณศูนย์กลางชุมชนเมืองที่เป็นที่ตั้งของศูนย์การค้าบริการต่างๆ ศูนย์ราชการ และการคมนาคมขนส่ง การขนส่งสาธารณะมีการให้บริการใน 2 ลักษณะ คือ การขนส่งสาธารณะที่บริการเชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอก และการขนส่งสาธารณะที่บริการเชื่อมต่อภายในเขตชุมชนเมือง

3.4.4.1 การขนส่งสาธารณะที่บริการเชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอก ได้แก่ สถานีรถโดยสาร (บ.ช.ส.) ตั้งอยู่ถนนเลียบบางรถไฟ เป็นที่รับ - ส่งจากภายในชุมชนไปยังจังหวัดอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นรถโดยสารที่วิ่งระหว่างกรุงเทพฯกับจังหวัดทางภาคใต้ สถานีรถปรับอากาศชั้นหนึ่ง (หัวหิน - ปรานทิวรี) ตั้งอยู่ตอนกลางของถนนสระสงว เป็นที่รับ - ส่งระหว่างกรุงเทพฯ - หัวหิน - ปรานทิวรี ทำรถโดยสารขนาดเล็ก ที่วิ่งรับ - ส่งระหว่างหัวหิน - ปรานทิวรี ตั้งอยู่บริเวณสี่แยกถนนสระสงวตัดกับถนนเดชานูชิต และทำรถโดยสารขนาดเล็ก ที่วิ่งรับ - ส่งระหว่างหัวหิน - หนองพลับ - ป่าละอู ตั้งอยู่ถนนชมสินธุ์บริเวณตลาดชมสินธุ์

3.4.4.2 การขนส่งสาธารณะที่บริการเชื่อมต่อภายในเขตชุมชนเมือง ได้แก่ ทำรถโดยสาร (รถสองแถว) ที่วิ่งรับ - ส่งระหว่างบ้านเขาตะเกียบ - หัวหิน - สนามบินบ่อฝ้าย ตั้งอยู่บริเวณสี่แยกถนนสระสงวตัดกับถนนเดชานูชิต (ดูภาพที่ 3.14)

สรุปการขนส่งสาธารณะทั้งที่ให้บริการเชื่อมต่อกับพื้นที่ภายนอกและภายในเขตชุมชนเมืองนั้นตั้งกระจายอยู่ภายในบริเวณพื้นที่ศึกษาโดยขาดการรวมกลุ่มที่ดีที่จะเชื่อมต่อการเดินทางทำให้เกิดความสับสนไม่มีระเบียบ เพิ่มความแออัดของการจราจร และไม่มีความสะดวกสบายต่อผู้ใช้บริการ

3.5 บทบาทและความสำคัญของบริเวณศูนย์กลางชุมชนเมืองหัวหิน

บริเวณศูนย์กลางชุมชนเมืองหัวหินมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นศูนย์กลางการค้า การบริการ การคมนาคมขนส่ง และหน่วยงานราชการ ที่ให้บริการในระดับภายในและภายนอกชุมชน เนื่องจากหัวหินเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ และด้วยการพัฒนาทางด้านคมนาคมขนส่งที่ทำให้การเดินทางเข้าถึงบริเวณศูนย์กลางชุมชนเมืองหัวหินเป็นไปโดยง่ายและสะดวกรวดเร็ว รวมถึงระยะทางที่ไม่ไกลไปจากกรุงเทพมหานคร จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวแวะเวียนมาเป็นจำนวนมากตลอดปี การให้บริการต่างๆ นอกจากเป็นการให้บริการกับชุมชนในท้องถิ่นแล้ว ยังให้บริการกับผู้คนที่มาจากภายนอกพื้นที่

ต่างๆอีกด้วย นอกจากนี้หัวหินยังมีบทบาทการเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

ภาพลักษณ์ของหัวหิน

อดีต สถานที่พักตากอากาศชายทะเลที่มีธรรมชาติที่สวยงาม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นพระบรมวงศานุวงศ์และผู้ที่มีฐานะร่ำรวย ซึ่งมีบ้านพักตากอากาศริมชายหาดที่สวยงาม มีเอกลักษณ์ของชุมชนเก่า วิถีชีวิตของชุมชนชาวประมงและกลุ่มบ้านเรือนที่มีรูปแบบสวยงาม มีความเงียบสงบ

ปัจจุบัน สถานที่ที่ความสวยงามของธรรมชาติลดลง นักท่องเที่ยวมีทั้งชาวไทยและต่างประเทศจำนวนมากและทุกชนชั้น มีกิจกรรมการค้าและบริการต่างๆ เกิดขึ้น สร้างความคึกคักและสีสรร บ้านพักตากอากาศที่สวยงามสมัยเก่าถูกแทนที่ด้วยโรงแรม และคอนโดมิเนียม วิถีชีวิตของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง เอกลักษณ์ของหัวหิน ความเงียบสงบและบรรยากาศของชุมชนเก่าลดน้อยลงไป

ภาพลักษณ์ที่ยังคงเหลืออยู่ สถานที่พักตากอากาศชายทะเล ที่มีประวัติศาสตร์ของ โรงแรมรถไฟ สถานีรถไฟหัวหิน ตลาดฉัตรไชย บ้านพักตากอากาศสมัยเก่า และบ้านเรือนชุมชนสมัยเก่าบางส่วน เป็นโครงสร้างที่ยังคงเหลืออยู่ ในขณะที่บรรยากาศของชุมชนเก่า และความเงียบสงบค่อยๆเลือนรางหมดไป

ภาพลักษณ์ของหัวหินที่ควรจะรักษา ได้แก่ โครงสร้างของบ้านพักอาศัยสมัยเก่าของชุมชนเดิมที่ยังคงเหลืออยู่ให้เห็นบริเวณถนนนครดำริห์ ถนนเดชาอนุชิต และถนนเสละคาม โรงแรมรถไฟหัวหิน สถานีรถไฟหัวหิน ตลาดฉัตรไชย บ้านพักตากอากาศสมัยเก่า และวิถีชีวิตของชุมชนเก่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย